

Juni 2021

Onderzoek Meerwaarde Waterpark Veerse Meer Nieuw

Stichting Aqua Familia

Onderzoek meerwaarde Waterpark Veerse Meer Nieuw

Dit rapport is een coproductie tussen onderzoeksbureau Markteffect en Breda University of Applied Science.

Markteffect B.V.

Schimmelt 46
5611 ZX Eindhoven
www.markteffect.nl

Stein van Klaveren
Niels Kwint
Hans de Jong

Breda University of Applied Science

Mgr. Hopmansstraat 2
4817 JS Breda
www.buas.nl

Joyce Ridderhof
Goof Lukken
Jeroen Klijs

Management samenvatting

In 2018 heeft Investeringsmaatschappij Driestar (onder meer eigenaar Hof van Saksen) het failliete vakantiepark Waterpark Veerse Meer overgenomen van de curator. Dit vakantiepark was in aanbouw met reeds een aantal gerealiseerde recreatiewoningen. Stichting Aqua Familia is de overkoepelende vereniging van eigenaren van alle bestaande 52 recreatiewoningen.

Driestar wil het park graag doorontwikkelen met als werknaam 'Waterpark Veerse Meer Nieuw', maar hiervoor is een aanpassing van het huidige bestemmingsplan noodzakelijk. Stichting Aqua Familia heeft Markteffect gevraagd om, in samenwerking met Breda University of Applied Science een onderzoek te ontwerpen, op te zetten en uit te voeren om inzicht te krijgen in de meerwaarde van Waterpark Veerse Meer Nieuw. Door middel van diepte-interviews met diverse stakeholders (hoofdstuk 1), een online vragenlijst onder de bestaande huiseigenaren van recreatiewoningen op het huidige park (hoofdstuk 2) en een literatuuronderzoek naar de effecten van toerisme en recreatie (hoofdstuk 3), is een beeld geschetst van de mogelijke meerwaarde van het toekomstige waterpark.

Uit de diepte-interviews met stakeholders (o.a. Driestar, gemeente Middelburg, Vliegveld Midden-Zeeland en Waterschap de Scheldestromen) is naar voren gekomen dat vrijwel alle partijen positief naar de plannen van Waterpark Veerse Meer Nieuw kijken. Ook huiseigenaren zijn (zeer) positief over de plannen voor het nieuwe waterpark. De landschappelijke inpassing door het toevoegen van groen/ water en de ruime opzet van het park worden onder andere als positieve eigenschappen gezien. Ook het feit dat Driestar de recreatiewoningen in eigen beheer houdt wordt meerdere keren genoemd. Hierdoor is de organisatie in staat om alle woningen op ieder gewenst moment aan te passen en te vernieuwen. Negatieve eigenschappen worden door zowel stakeholders als huiseigenaren niet of nauwelijks genoemd.

Zowel stakeholders als huiseigenaren geven aan (zeer) betrokken te zijn geweest bij de ontwikkeling van de plannen voor Waterpark Veerse Meer Nieuw. Driestar heeft politiek, ondernemers, instellingen/ stichtingen en bewoners al in een vroeg stadium benaderd met informatiebijeenkomsten en participatietrajecten. Driestar heeft de plannen aangepast en verbeterd volgens de wensen en eisen van de belanghebbenden, die soms tegenstrijdige belangen hadden. Dit proces wordt als (zeer) positief ervaren, waarbij er echter ook ruimte is voor verbetering op het gebied van communicatie naar omwonenden. Volgens stakeholders is er nog steeds onwetendheid onder een deel van de

omwonenden, wat leidt tot vooroordelen over de plannen. Meer communicatie over de gevolgen van de plannen benoemen zij als een verbeterpunt.

Beide groepen geven aan dat het nieuwe plan toegevoegde waarde heeft voor de omgeving, zowel op lokaal, regionaal als provinciaal niveau. Volgens de literatuur kunnen deze effecten worden ingedeeld in economische waarde, waarde voor sociale processen en waarde voor de leefomgeving. Vrijwel alle effecten binnen deze domeinen zijn positief. Effecten zoals inkomsten uit belasting, meer werkgelegenheid (economische waarde), een bijdrage aan fysiek en mentaal welzijn (waarde voor sociale processen) en verbetering van natuurlijk erfgoed, meer recreatiemogelijkheden (waarde voor de leefomgeving), komen naar voren in de inzichten uit de doelgroepen of uit de literatuurstudie. Effecten die mogelijk negatief kunnen uitpakken, zoals toeristische druk of minder gevoel van veiligheid, worden niet als negatief gezien: de toeristische druk is naar verwachting beperkt, mede door het 'all-inclusive concept' om bezoekers op het park te houden en het gevoel van veiligheid zal mogelijk juist verhogen met de komst van meer gezinnen met kinderen in de regio.

Het grootste punt van aandacht, dat door vrijwel alle groepen wordt benoemd, is het effect op de infrastructuur/ mobiliteit (waarde voor de leefomgeving). De huidige verkeerssituatie zorgt al voor diverse problemen in de omliggende kernen, met Arnhemuiden in het bijzonder. Echter zal deze problematiek verergeren door autonome groei, ongeacht de komst van het waterpark. Dit is echter ook een punt van aandacht, waarbij momenteel in samenwerking met diverse partijen naar een oplossing wordt gezorgd. Door de plannen van Waterpark Veerse Meer Nieuw is dit probleem juist hoger op de agenda komen te staan. Het park kan bovendien een bijdrage leveren aan de oplossing van dit probleem, door het genereren van belastinginkomsten waar aanpassingen aan de infrastructuur (deels) mee gefinancierd worden.

Uit bovengenoemde inzichten blijkt de komst van Waterpark Veerse Meer Nieuw voor diverse positieve effecten te zorgen op meerdere niveaus, waarbij aanvankelijk negatieve gevolgen worden omgedraaid in positieve effecten door de komst van Waterpark Veerse Meer Nieuw. Van deze effecten zullen zowel bewoners, bezoekers als lokale partijen van profiteren.

Inhoud

Management samenvatting	3
InhoudManagement samenvatting	3
Onderzoeks-verantwoording	7
Achtergrond	7
Doelgroepen	7
Onderwerpen	8
Onderzoeksopzet	8
Het concept	10
1. Stakeholders	12
1.1. Beleving & beoordeling	12
1.1.1 Algemene beoordeling	12
1.1.2 Inhoudelijke beoordeling	13
1.2 Meerwaarde	18
1.2.1 Economische waarde	18
1.2.2 Waarde voor sociale processen	21
1.2.3 Waarde voor de leefomgeving	22
1.3 Conclusies	26
2. Huiseigenaren	28
2.1 Beleving & beoordeling	28
2.1.1 Algemene beoordeling	28
2.2 Toegevoegde waarde	32
2.3 Omgeving	34
2.4 Betrokkenheid	36
2.5 Gebruik recreatiewoningen	38
2.6 Conclusies	40
3. Literatuur-onderzoek	42
3.1. Domeinen van impact	42
3.2 Economische waarde	45

Inkomsten, toeristenbelasting.....	45
Meer werkgelegenheid	48
Vestigingsklimaat.....	49
3.3 Waarde voor sociale processen	51
Relatie welzijn en vrijetijd	51
Participatie	52
Gevoel van veiligheid	53
Trots van bewoners.....	54
Ontmoetingen/ contact met anderen	54
Diversiteit en inclusiviteit in werkgelegenheid.....	55
3.4 Waarde voor de leefomgeving.....	57
Kwaliteit van natuurlijk erfgoed.....	57
Ecologische footprint/ duurzaamheid	58
Infrastructuur, openbaar vervoer en mobiliteit.....	59
Kwaliteit en kwantiteit van openbare ruimtes.....	60
Toeristische druk	61
3.5 Conclusies	63
Conclusies.....	66
1. Stakeholders	66
2. Huiseigenaren	67
3. Literatuurstudie	68
4. Algemene conclusies	69
4. Literatuurlijst	70

Onderzoeks- verantwoording

Achtergrond

Stichting Aqua Familia is sinds medio 2015 verantwoordelijk voor de exploitatie van het (failliete) Waterpark Veerse Meer en Camping de Witte Raaf te Arnhem (gemeente Middelburg). De stichting is ook de overkoepelende vereniging van eigenaren van alle bestaande 52 recreatiewoningen op het waterpark. In 2018 heeft Investeringsmaatschappij Driestar (onder meer eigenaar Hof van Saksen) het park overgenomen van de curator. Op dit moment zijn er concrete plannen voor de doorontwikkeling van het huidige waterpark tot een hoogwaardig vakantiepark. Hiervoor is een wijziging van het bestaande bestemmingsplan uit 2014 noodzakelijk. Dit bestemmingsplan gaat uit van een traditionele opzet van het vakantiepark en biedt daarmee negatieve effecten voor de omgeving. De belangrijkste wijzigingen in het nieuwe bestemmingsplan zijn het uitbreiden van het bestaande park met ongeveer 32 hectare, het transformeren van 14 hectare landbouwgrond en een afname van het aantal verblijfseenheden, zodat er meer spreiding van de woningen komt over het grotere oppervlak. Het nieuwe bestemmingsplan biedt de beste balans tussen alle belanghebbenden die hier inspraak in hebben gehad. Dit maakt bovendien de komst van een uniek vakantiepark mogelijk wat een onderscheidende positie heeft op zowel provinciaal al landelijk niveau.

Dit aangepaste bestemmingsplan zal medio juli 2021 door de gemeenteraad van Middelburg worden besproken. Voor stichting Aqua Familia is dit aanleiding om een onafhankelijk onderzoek te laten doen naar de houding van huiseigenaren en stakeholders ten opzichte van de nieuwe plannen. Om die reden heeft stichting Aqua Familia aan Markteffect gevraagd om, in samenwerking met Breda University of Applied Science (BUas) een onderzoek te ontwerpen en vervolgens dat onderzoek op te zetten en uit te voeren om inzicht te krijgen in de eventuele meerwaarde van Waterpark Veerse Meer Nieuw.

Doelgroepen

Om een zo sterk mogelijk perspectief van de belangen te krijgen, is gekozen om twee doelgroepen* mee te nemen in het onderzoek, te weten:

- **Huiseigenaren Waterpark Aqua Familia:** leden van de Vereniging van Eigenaren (Stichting Aqua Familia) die een-of meerdere recreatiewoningen op het huidige Waterpark bezitten. In totaal gaat het om 42 huiseigenaren.

- **Stakeholders:** ondernemers, organisaties en overheden die betrokken zijn bij de ontwikkeling van Waterpark Veerse Meer Nieuw. Deze doelgroep bestaat uit ruim 20 betrokkenen. Vanwege de omvang is gekozen om stakeholders in te delen in branches zodat deze allen in het onderzoek belicht worden.

* (Inwoners van de omliggende gemeenten zijn niet meegenomen in dit onderzoek omdat hier reeds informatie over beschikbaar is).

Onderwerpen

In het onderzoek worden de volgende onderwerpen behandeld:

1. Beleving en beoordeling

- Algemene beoordeling van de voorgenomen plannen
- Inhoudelijke beoordeling van de voorgenomen plannen
- Betrokkenheid bij de ontwikkeling van de plannen

2. Meerwaarde

- Economische waarde van de voorgenomen plannen
- Waarde voor sociale processen door de voorgenomen plannen
- Waarde voor de leefomgeving door de voorgenomen plannen

Onderzoeksopzet

In dit onderzoek is per doelgroep gekeken naar de best passende onderzoeksmethode. Met deze reden is er gekozen voor een combinatie van kwalitatief en kwantitatief onderzoek. Om de mening van de huiseigenaren te achterhalen is gebruik gemaakt van een online vragenlijst (kwantitatief). De huiseigenaren zijn via e-mail uitgenodigd om deel te nemen aan het onderzoek. Voor de stakeholders is gekozen voor online diepte-interviews (kwalitatief).

Diepte-interviews (kwalitatief)

Voor het kwalitatieve deel van het onderzoek zijn 1 op 1 interviews met een duur van 30 tot 60 minuten afgenomen met een geselecteerde groep stakeholders. Een interviewer van Markteffect is in gesprek gegaan met de stakeholders volgens een semigestructureerde interviewopzet. Op deze manier wordt gedetailleerde informatie verkregen over de mening en houding van de doelgroep ten aanzien van de plannen over, van en voor Waterpark Veerse Meer Nieuw. In totaal zijn 8 diepte-interviews afgenomen met stakeholders uit diverse branches. Hierdoor wordt het onderwerp vanuit verschillende perspectieven bekeken, soms met tegengestelde belangen. Deze interviews hebben allen digitaal plaats gevonden via Microsoft Teams. De interviews zijn met toestemming opgenomen en anoniem verwerkt om de objectiviteit te waarborgen. Tijdens het afnemen van de interviews is inhoudelijke verzadiging opgetreden: naarmate het aantal interviews toenam is geen nieuwe informatie meer verkregen wat betekent dat het afnemen van meer interviews niet per se zal leiden tot nieuwe inzichten.

Lijst met geïnterviewde partijen/ personen

Driestar	Stichting Aqua Familia
Gemeente Middelburg	Stichting Behoud Hoogaars
Jet Manrho	Vliegveld Midden-Zeeland
Jumbo Arнемuiden	Waterschap de Scheldestromen

Online enquête (kwantitatief)

In totaal hebben 32 van de 43 huiseigenaren de vragenlijst volledig ingevuld. Hiermee is een respons van 74% behaald, waardoor er betrouwbare uitspraken kunnen worden gedaan over de gehele populatie van 42 huiseigenaren. Het online gedeelte van dit onderzoek heeft als doel inzicht te krijgen in de houding van de huidige huiseigenaren ten opzichte van de plannen en de mogelijke meerwaarde die zij zien in Waterpark Veerse Meer Nieuw. In de figuur hieronder is de steekproefsamenstelling weergegeven:

Steekproefsamenstelling huiseigenaren Waterpark Veerse Meer

Geslacht	%
Man	90%
Vrouw	10%
Leeftijd	%
40-49	30%
50-59	37%
60-69	27%
70+	7%
Woningtype	%
Dijkwoning (Spieringplaat)	63%
Waterwoning (Zandkreekplaat)	30%
Cottage	7%

Literatuuronderzoek (kwalitatief deskresearch)

Voor dit deel van het onderzoek zijn een aantal zorgvuldig geselecteerde bronnen bestudeerd, gedeeltelijk aangeleverd door de opdrachtgever. Bronnen kunnen bestaan uit literatuur (literatuurstudie), wetenschappelijke publicaties, jaarverslagen en/of onderzoek rapportages van derde partijen. Deze bronnen worden, waar nodig, aangevuld met bronnen uit de Markteffect kennisbank. Markteffect heeft voorafgaand aan de literatuurstudie in samenwerking met BUas bepaald welke bronnen geschikt zijn om de deelvragen te beantwoorden. BUas heeft bronnen aangedragen die zijn aangevuld en vervolgens verwerkt door Markteffect. De literatuurstudie gaat in op de positieve en negatieve impact van toerisme en recreatie op zowel nationaal als internationaal niveau. Waar mogelijk zijn parallellen getrokken naar Waterpark Veerse Meer Nieuw of met vergelijkbaar vakantiepark Hof van Saksen.

Het concept

In 2018 is Driestar eigenaar geworden van Waterpark Veerse Meer en Camping de Witte Raaf, aan het Veerse Meer en nabij Arnhem. In 2015 had dat park haar faillissement aangevraagd. Het is de intentie van Driestar om het vakantiepark door te ontwikkelen, met als doel het recreatiepark een nieuwe impuls te geven. De voorlopige werknaam betreft 'Waterpark Veerse Meer Nieuw'.

Het voornemen is om de bestaande locatie te herontwikkelen en uit te breiden tot een kwalitatief hoogstaand recreatiepark, met recreatiewoningen en uitgebreide centrumvoorzieningen (waaronder diverse restaurants, een supermarkt, subtropisch zwembad, dagstrand, indoor en outdoor spelvoorzieningen, kinderacademies en een wellness). Het bestaande recreatiepark beslaat ongeveer 57 hectare. Met het nieuwe plan wordt dit park uitgebreid met ongeveer 32 hectare. Met het nieuwe vakantiepark beoogt Driestar een smaak toe te voegen aan het Zeeuws aanbod dat tot op heden nog niet bestaat.

Groen en water staan centraal in het nieuwe plan voor het Waterpark Veerse Meer. Het plan gaat uit van het vergroten van het park qua oppervlakte en het verkleinen van het aantal overnachtingseenheden. Daarnaast wordt ongeveer 14 hectare natuurgebied ontwikkeld. Hierdoor vallen de woningen straks weg in de omgeving. Er ontstaat ruimte voor extra openbare fiets- en wandelroutes door nieuw natuurgebied. Het nieuwe plan gaat uit van 895 recreatieverblijven in plaats van de 1.335 overnachtingseenheden die momenteel volgens het huidige bestemmingsplan zijn toegestaan (totaal aan chalets, stacaravans en andere accommodatievormen, standplaatsen, recreatiewoningen en

ligplaatsen voor de pleziervaart). Voor personeel en stagiaires komen er 8 woningen. Daarbij wordt uitgegaan van een homogeen karakter, in tegenstelling tot het voorgaande plan voor Waterpark Veerse Meer, waarin een diverse mix aan recreatieverblijven werd voorzien. Voor de accommodaties wordt ingezet op een tijdloze architectuur die een Zeeuwse signatuur heeft.

Het park krijgt een onderscheidend concept door zich te richten op een nieuwe doelgroep: families, van jong tot oud, met activiteiten die zich richten op het samenspel tussen (groot)ouders en (klein)kinderen. Deze voorzieningen hebben tot doel de gasten voldoende kwaliteit en beleving te bieden zodat zij het park niet hoeven te verlaten. Driestar hecht daarbij waarde aan activiteiten met beleving voor het gehele gezin, met een actief karakter en bij voorkeur met een educatieve component. Dit concept maakt het mogelijk om het park jaarrond te exploiteren, wat zorgt voor een duurzame impact op de samenleving en een positieve bijdrage aan de lokale economie.

1. Stakeholders

In dit hoofdstuk worden de resultaten van de diepte-interviews onder de diverse stakeholders besproken. Tijdens de interviews zijn we ingegaan op de beleving en beoordeling van de plannen en de eventuele meerwaarde die deze plannen hebben op de omgeving.

1.1. Beleving & beoordeling

1.1.1 Algemene beoordeling

De houding van de stakeholders ten opzichte van de plannen voor Waterpark Veerse Meer Nieuw is overwegend positief. Dat de huidige situatie niet aantrekkelijk is, speelt daarbij een grote rol.

Huidige bestemmingsplan

Ten opzichte van het huidige bestemmingsplan zijn stakeholders unaniem dat de nieuwe plannen een verbetering vormen. Op de huidige locatie staan bijvoorbeeld niet-afgebouwde gebouwen van het failliete waterpark.

'Het plan wat er lag was vrij traditioneel en het plan wat nu naar uitvoering gaat is iets wat echt van toegevoegde waarde is'.

'Als je kijkt naar de plannen die het huidige bestemmingsplan met zich meebracht, versus wat nu het ambitieplan is, dan voegt dat echt iets toe'. 'Het centrum, dat zou heel mooi worden, dat is half afgebouwd. Nu is het een ruïne'.

Potentie en vertrouwen

Meerdere stakeholders geven ook aan dat het huidige park potentie heeft om zich te ontwikkelen tot hoe het plan wordt omschreven. Ook het vertrouwen in Driestar als partij wordt benoemd, met name ook doordat ze eerder succes hebben aangetoond bij Hof van Saksen.

'Als ik de opzet van het park zie, dan heb ik daar wel het volste vertrouwen in ja. Het ziet er wat dat betreft netjes uit, het ziet er gelikt uit'.

'Mijn gevoel zegt me dat we hier niet met een projectontwikkelaar te maken hebben, maar met een groep die A: sterk financieel uit zichzelf is maar ook B: de passie heeft om daar op een goede manier iets mee te gaan doen'.

1.1.2 Inhoudelijke beoordeling

Inpassing en ruime opzet

Naast positieve effecten zijn er ook een aantal positieve aspecten die inhoudelijk benoemd worden. Met name de inpassing met de natuur en de ruime opzet worden vaker genoemd. Driestar geeft aan een duurzaam en 'natuur inclusief' park te willen bouwen, omdat gasten dat belangrijk vinden.

'De huisjes worden onder bomen gebouwd, de bomen blijven staan, om zo ook gelijk voldoende groenvoorziening te hebben. En daarbij bouwen ze ook maar een beperkt aantal huizen per hectare'.

Kwaliteit

Ook het hoge kwaliteitsniveau wordt genoemd, wat vaak gepaard gaat met de vergelijking met andere parken in Zeeland. Dit kwaliteitsniveau komt volgens stakeholders terug in de luxe recreatiewoningen, maar ook in de centrumvoorzieningen en het aanbod aan activiteiten.

*'Je ziet in Zeeland veel vertrouwde parken waar de huisjes verkocht worden. Waar daarna niet meer geïnvesteerd wordt in de huisjes. En dit is een kwalitatief hoogwaardig park, echt voor gezinnen, waar de keuze is gemaakt om de mensen op het park te behouden'.
'Het provinciale beleid is eigenlijk opgezet van: we willen in Zeeland niet zo zeer meer recreatie maar we willen betere kwaliteit hebben. Daar past dit natuurlijk in, minder overnachtingseenheden maar meer kwaliteit'.*

Eigen beheer

Daarnaast wordt het feit dat Driestar de recreatiewoningen in eigen beheer houdt als positief aspect gezien. Hierdoor kunnen de woningen worden aangepast aan de veranderende vraag van gasten.

*'Dat is voor het up-to-date houden van zo'n park heel belangrijk'.
'Ik weet gewoon dat op die manier de status van die woningen op een heel ander peil worden gehouden dan bij woningen van mensen die dat voor zichzelf doen, met allemaal verschillende eigenaren'.*

Negatieve aspecten

Kenmerkend voor de positieve houding van stakeholders is ook het feit dat er vrijwel geen inhoudelijke negatieve aspecten genoemd worden. Meerdere stakeholders geven aan geen negatieve aspecten te kunnen benoemen. Volgens een stakeholder wegen de negatieve aspecten niet op tegen de positieve aspecten. Een aantal aspecten die genoemd worden is het feit dat er meer bebouwing komt, dat het park in oppervlakte groter wordt dan het bestaande bestemmingsplan en de extra belasting op het Veerse Meer. Negatieve effecten met betrekking tot de leefomgeving worden later apart behandeld in de volgende paragraaf.

'Ik denk dat de negatieve aspecten helemaal overspoeld worden door de positieve. Het is al zo negatief nu'.

Andere partijen

Er is ook bewust gevraagd hoe stakeholders denken dat andere partijen naar de plannen kijken, omdat binnen de scope van dit onderzoek niet met alle partijen gesproken is. Volgens de stakeholders kijken zowel de politiek, lokale ondernemers als instanties/stichtingen positief naar de plannen. Deze worden hieronder kort toegelicht.

'Voor zover ik het nu kan volgen, is iedereen op zich positief over hoe het nu ingericht wordt'. 'Vooralsnog staat, gegeven het feit dat het er komt, iedereen er wel positief in hoe ze (Driestar) het gaan doen. Dat is natuurlijk mooi'.

Houding politiek

Volgens de stakeholders kijkt de politiek positief naar de plannen. Dit is ook deels doordat de gemeente Middelburg verlies heeft geleden na de mislukte investering van het failliete waterpark. Echter kan de houding van gemeenten verschillen, mede doordat Veere momenteel al veel toeristische druk ervaart.

'Het college van B en W is wel positief natuurlijk. De gemeenteraad zelf zal hun eigen afweging maken. Daar verwachten we wel een meerderheid van stemmen'.

'Er zit wat concurrentie tussen de overheden. De gemeente Goes en de gemeente Middelburg hebben daar misschien wel wat gemengde gevoelens bij'.

Houding ondernemers

Stakeholders hebben in hun omgeving geen negatieve geluiden gehoord van andere ondernemers. Voor ondernemers in verblijfsrecreatie kunnen de plannen echter negatieve gevolgen hebben.

'Recreatieondernemers zullen het zeker niet waarderen, die hebben hun eigen ideeën denk ik'.

'Voor recreatieondernemers is het wel echt een concurrentieslag. Die gaan dit echt wel merken, zeker iets verderop in Goes daar heb je wat grotere recreatiebedrijven. Die gaan niet voor niks ook opknappen.'

Echter wordt ook aangegeven dat de doelgroep die Driestar beoogt aan te trekken, wezenlijk anders is dan de doelgroepen die andere parken in de provincie aantrekken. Hierdoor vormt Waterpark Veerse Meer Nieuw voor de meerderheid van de parken in de omgeving mogelijk geen directe concurrentie.

'Nou, het zijn andere doelgroepen. Het is niet dat ze proberen het echtpaar dat graag met een caravan gaat, om dat weg te halen. Dat zijn andere soort vakanties. Ik geloof niet dat het een park is waar je drie weken naar toe gaat. Het zijn parken waar je een midweek, een lang weekend, naar toe gaat. Met gezinnen, dat is ook wat hun ambitie is'.

Houding bewoners

De grootste weerstand lijkt van bewoners te komen, met als voornaamste reden de zorgen voor overlast en drukte. De verwachting is wel dat een meerderheid van de bewoners positief is en meerdere stakeholders geven aan dat de groep tegenstanders kleiner is geworden.

*'De bevolking wil het ook het liefst kleinschaliger, die willen niet van die grote parken meer. Dus ik kan me voorstellen dat dat schuurt. Maar aan de andere kant is het zo houden of opknappen ook geen optie, dus maak er dan maar iets moois van'.
Ik denk dat de omwonenden, eigenlijk inhoudelijk zeer positief zijn. Ik kan me voortellen dat er weerstand is vanuit de omgeving. Dat is niet zozeer tegen het park maar veel meer tegen de mogelijke overlast die men denkt terug te krijgen'.*

1.1.3 Betrokkenheid

Betrokken partijen

Naast bewoners zijn ook diverse organisaties betrokken bij de ontwikkeling van de plannen, zo zijn er gesprekken met de Zeeuwse milieufederatie, Natuurmonumenten, Staatsbosbeheer, Zeeuws Landschap, Waterschap Scheldestromen en Stichting Aqua Familia. Daarnaast zijn de provincie Zeeland en de gemeenten Middelburg, Veere, Goes en Borsele betrokken bij de plannen. Lokale ondernemers zoals het vliegveld Midden-Zeeland en diverse landbouwbedrijven worden ook benoemd door interviewers. Op de vraag wanneer stakeholders betrokken zijn geraakt bij de plannen antwoorden zij unaniem 'vanaf het begin'.

Driestar heeft vanaf het begin diverse informatiebijeenkomsten gehouden met bewoners en is participatietrajecten gestart over, van, voor verkeer en landschappelijke inpassing. Ook zijn er expert sessies geweest met vertegenwoordigers van verschillende natuur- en milieuorganisaties. Driestar heeft de stakeholders zelf benaderd.

'Driestar heeft gezegd: "Wij willen graag de dialoog aangaan met iedereen" dus zij hebben contact met mij gezocht'.

Beoordeling informatie en participatie

Stakeholders zijn positief over de participatie met de gemeente Middelburg en Driestar. Zowel met de informatiebijeenkomsten als de participatietrajecten rondom verkeer en landschappelijke inpassing hebben zij positieve ervaringen.

*'Ik vond dat gewoon goed, als burger zagezegd dat je erbij betrokken werd. Ze hadden van allerlei kanten mensen die erin zaten. Dat was gewoon goed'.
'Vrij plezierig, ze staan open voor advies. Dus we hebben ook goed kunnen adviseren, met name op de technische details'.*

Stakeholders zijn naast de positieve houding over het participatietraject ook van mening dat zij goed op de hoogte zijn gehouden.

'Ja ik vind dat ze het netjes doen. Daar waar het nodig was hebben we wat intensiever contact gehad en nu is het wat minder'.

Participatie bewoners

De weerstand tijdens informatiebijeenkomsten door bewoners is naarmate er meer bijeenkomsten werden gehouden langzaam minder geworden. Bewoners lijken positiever tegenover de plannen te staan naarmate zij meer zicht hebben op de inhoud, wat de gevolgen van de plannen zijn en wat eraan gedaan wordt om dat te voorkomen.

'Heel veel mensen zeggen: ik vind het toch wel een bijzonder park en het voegt ook duidelijk iets toe aan Zeeland'. 'Op zo'n avond komen dan nooit de mensen die voor zijn maar alleen de mensen die tegen zijn'.

Aanpassing plannen

Inbreng werd volgens stakeholders ook echt serieus genomen en niet aangezien als 'gezeur'. Meerdere stakeholders benadrukken dat er serieus naar de plannen werd gekeken en dat er bij tegengestelde belangen gezocht werd naar een oplossing. Waar mogelijk heeft Driestar de plannen aangepast, hiervan worden diverse voorbeelden genoemd. Nog voordat de participatietrajecten waren gestart heeft Driestar de natuur- en milieuorganisaties benaderd waarop de plannen op voorhand al zijn aangepast.

'Als je ziet hoe ze begonnen zijn met de inrichting van het landschap en hoe het geëindigd is en welke invloed de partners hebben gehad en ook de omwonenden, dan is dat best heel erg ingrijpend geweest dus dat vind ik best wel bijzonder. Dat de omwonenden ook echt gehoord zijn'.

'Ik denk dat andere stakeholders steeds meer en meer gerustgesteld zijn door de ontwikkeling, hoe ze het plan en het park gaan vormgeven. Ze hebben geschoven met locatie, ligging en inrichting'.

Verbeterpunten communicatie

Op het gebied van communicatie valt er volgens meerdere stakeholders wel wat te winnen, met name meer informatievoorziening richting de omwonenden van de omliggende dorpen. Communicatie over de status van de plannen en de effecten daarvan had mogelijk in het begin veel onrust voorkomen. Ook in de toekomst blijft communicatie een belangrijke rol spelen, bijvoorbeeld met betrekking tot het bouwverkeer.

'Wanneer informeer je? Hoe betrek je de mensen? Als zij dat in het begin duidelijker gemaakt hadden, dan was er minder onrust geweest. Maar zij hadden dat zelf ook niet voorzien, want zij gingen van veel huisjes naar minder huisjes'.

'Hoe kunnen we zorgen dat iedereen op basis van feiten objectief wil oordelen? In plaats van op voorhand véroordelen, het blijft een puzzel'.

Onwetendheid

Meerdere stakeholders geven aan dat er nog veel onwetendheid is onder omwonenden. Stakeholders doelen dan met name op de communicatie over de ontwikkelingen en effecten van de plannen. Hierdoor zijn mogelijk in het begin al vooroordelen ontstaan onder bewoners.

'Ik denk dat veel bewoners en ondernemers heel veel niet weten'. 'Je moet mensen betrekken, je moet opties geven met de impact daarvan. Nu weten mensen dat niet, dus die opties hadden beter aangekaart moeten worden'.

'De meeste mensen roepen: er moeten geen stenen komen, ze hebben geen idee wat er gaat gebeuren. Ze denken dat die huisjes nog steeds verkocht gaan worden'.

Website

Ook op de manier waarop gecommuniceerd wordt, zoals de website of nieuwsbrief, geven een aantal stakeholders kritiek. Deze zouden bijvoorbeeld informatiever kunnen, maar ook eenvoudiger/ korter.

'Ik heb het een paar keer gezien, maar het is geen flitsende website. Qua communicatie zou dat wat dynamischer en slimmer kunnen. Heel veel gemeentes zijn hierbij betrokken, dat snap ik, maar de communicatie is heel behoudend. Die durven bijna niets te roepen, allemaal bang, risico's, het kan tegen je gebruikt worden'.

'Ik heb wel een paar keer gezegd van jongens: zorg voor een plattegrondje of een brochure. Dan kun je dat allemaal in de kiem smoren. Dat kan niet met een computer of een website'.

1.2 Meerwaarde

Alle geïnterviewde stakeholders erkennen dat de plannen voor Waterpark Veerse Meer Nieuw waarde toevoegen, niet alleen op lokaal niveau maar ook op provinciaal niveau. Hierbij wordt vaak verwezen naar het onderscheidende karakter en hoe dit in verhouding staat met het aanbod in Zeeland. Met name de economische waarde en de positieve/negatieve waarde voor de leefomgeving worden door stakeholders benoemd.

1.2.1 Economische waarde

Inkomsten ondernemers door extra bezoekers

Dat door de komst van het park economische voordelen behaald worden, wordt door alle stakeholders erkend. Men verwacht dat de komst van het park leidt tot meer inkomsten voor de lokale economie. Ook voor de regionale economie en voor de provincie Zeeland is de komst van het park een aanwinst op economisch niveau. Driestar bevestigt dat hun gasten op Hof van Saksen ook de omgeving intrekken voor lokale boodschappen of een dagje uit.

‘Die toerist die zal toch een keer ergens naar Middelburg of elders gaan, dus die gaat besteden’.

‘Met name de horeca zal hier wel blij van worden. Het is iets verder van de kust dus dat maakt ook wel dat mensen gaan reizen. En we hopen met z’n alle dat ze iets meer op de fiets gaan doen en wat minder met de auto. Dan heb je de kans dat er ook meer ondernemers aan gaan verdienen’.

Ondernemers of organisaties erkennen dat zij voordeel kunnen halen uit de komst van het nieuwe park in de vorm van meer bezoekers. Echter geven zij dit niet als primaire reden waarom zij voorstander zijn: hoewel meer klanten/gasten mooi meegenomen is, hopen deze partijen vooral dat de huidige situatie verbetert en het toekomstige park meerwaarde heeft voor de regio. Extra klandizie of mogelijke samenwerkingen zijn alleen aan bod gekomen bij doorvragen. Dat eigenbelang niet op de eerste plaats staat, blijkt bovendien uit het feit dat allen de voorkeur geven aan het nieuwe bestemmingsplan, terwijl in het oude bestemmingsplan meer ruimte was voor bezoekers en deze bovendien vaker het park zouden verlaten.

‘Het is geven en nemen in het leven, het is niet anders. Als er vier restaurant bij komen, dan kan ik gaan steigeren van: en mijn restaurant dan? Wie zegt dat er geen mensen van daar naar hier komen, en vice versa?’

Inkomsten gemeenten door belastingen

De link met inkomsten voor de toeristenbelasting wordt door stakeholders minder snel gelegd, alleen Driestar zelf heeft dit aangegeven. Met de inkomsten uit toeristenbelasting staat onder andere de draaiing van de landingsbaan van Vliegveld Midden-Zeeland gefinancierd.

'De toeristenbelasting kent een behoorlijke groei en daaruit worden de algemene voorzieningen betaald'.

Samenwerking

Niet alleen voor de beoordeling van de plannen, maar ook op het gebied van mogelijke samenwerkingen heeft Driestar ondernemers benaderd. Ondernemers uit de regio kunnen in samenwerking met Driestar arrangementen samenstellen voor bezoekers aan het park. Denk hierbij aan rondvaarten met de boten van stichting Behoud Hoogaars, kanotochten via Kanoa Outdoor Events of helikoptervluchten van het Vliegveld Midden Zeeland.

'In die zin is het een meerwaarde dat je gaat samenwerken en wij onze bootjes kunnen verhuren, dat we geld binnenkrijgen, maar ook geïnteresseerde mensen aan boord krijgen en dat je de verhalen kunt vertellen over de historische schepen en de visserij'.

Toevoeging voor Zeeland

Zoals eerder aangegeven zijn stakeholders van mening dat de komst van Waterpark Veerse Meer Nieuw een toevoeging zal zijn voor de provincie Zeeland. Met name de economische aspecten hiervan worden erkend.

'Ik denk dat met dit park het gebied het Veerse meer wat meer onder de aandacht komt voor het Nederlandse publiek. En uiteindelijk dat je de delta uitbreidt, naast de stranden aan de kust met een andere kijk op Zeeland'.

Inkomsten voor toeleveranciers

Inkomsten voor toeleveranciers worden meerdere keren benoemd in het kader van onderhoud en schoonmaak, vaak gekoppeld aan werkgelegenheid. De indirecte inkomsten, bijvoorbeeld vanuit leveranciers aan lokale ondernemers die profiteren van meer inkomsten, worden niet benoemd. Driestar geeft aan dat naast het onderhoud ook gebruik wordt gemaakt van leveranciers van producten en diensten voor de winkels en restaurants.

'Nadat de huizen gebouwd zijn moeten ze ook onderhouden worden, dus schoonmaak. Er lopen daar veel mensen rond die daar systematisch aan de slag gaan'.

'Driestar heeft aangegeven, en dat moet zich ook nog bewijzen, dat zij gebruik willen maken van regionale partijen voor onderhoud'.

Meer werkgelegenheid en onderwijs

Het feit dat het park naar schatting 700 arbeidsplaatsen nodig heeft, is stakeholders niet ontgaan. Stakeholders zijn dan ook van mening dat de komst van het park goed is voor de werkgelegenheid. Ook lokaal onderwijs kan profiteren van de komst van het vakantiepark. Volgens een stakeholder is het opzetten van eigen onderwijstrajecten in de regio hard nodig.

'De meerwaarde op regionaal niveau is gewoon werkgelegenheid. Ik vind dat gewoon heel belangrijk, we moeten gewoon lekker aan het werk blijven'.

'De school in Middelburg doet ook nu horeca en andere dingen. Dat is prachtig als je dat bij elkaar kan doen en elkaar kan versterken'.

Doorgroeimogelijkheden

De diversiteit in werkgelegenheid wordt door stakeholders genoemd die zich wat meer verdiept hebben in de plannen. Zo bieden de plannen voor Waterpark Veerse Meer Nieuw een reeks aan banen vanuit diverse sectoren, maar zijn er ook doorgroeimogelijkheden die belangrijk zijn voor het behoud van werkgelegenheid. Daarbij komt dat bepaald werk kansen biedt voor mensen met een achterstand op de arbeidsmarkt.

'In Zeeland is weinig werkgelegenheid op verschillende niveaus. Toerisme is een bron van inkomsten die Zeeland nodig heeft, ook op verschillende niveaus. Ze hebben stagiaires, assistentes, een hoofd, een bedrijfsleider dus je kunt ook groeien, dus voor de werkgelegenheid is dit wel heel erg gunstig'.

'Middelburg, Vlissingen maar ook Goes daar zitten ook mensen die in de arbeidsmarkt moeilijkheden hebben maar graag willen werken. Nou zo'n werkgever op zo goed als fietsafstand, dat geeft alleen maar meerwaarde, ook voor de mensen die alleen een vmbo of mbo afgerond hebben. Daar biedt zo'n park enorm veel mogelijkheden voor'.

Jaarrond inkomsten en werkgelegenheid

Ook de bezettingsgraad draagt bij aan extra hoge inkomsten en werkgelegenheid. Deze is bij Hof van Saksen gedurende het hele jaar gemiddeld 80%. Hierdoor profiteert de economie en werkgelegenheid ook buiten het toeristisch seizoen (november – maart)

'Als dat park het hele jaar rond een behoorlijke bezetting heeft van meer dan 80%, dan is dat goed voor restaurants, dan is dat goed voor de lokale middenstand, winkels'.

'Het is geen kleinigheidje wat zich daar gaat voltrekken met ruim 700 banen erbij, het jaar rond. Er zijn een hele hoop parken die vanaf oktober tot maart dichtgaan of dat er weinig gebeurt'.

1.2.2 Waarde voor sociale processen

Recreatiemogelijkheden

Het waterpark Veerse Meer Nieuw biedt ook recreatiemogelijkheden voor de lokale omgeving. Het park wordt opengesteld voor publiek en er lopen fiets- en wandelpaden door. Ook het nieuw te ontwikkelen natuurgebied kan bezocht worden en bewoners kunnen gebruik blijven maken van de recreatiemogelijkheden aan het water.

'Op basis van het participatietraject wordt het hele park openbaar om doorheen te fietsen en doorheen te wandelen. Ook het natuurgebied en wat erbij komt, alles wordt openbaar. Dus we denken toch wel dat er een aantal positieve punten voor iedereen uit de omgeving ook hierbij komen'.

Kwaliteit van cultureel erfgoed

Op het gebied van cultuur worden er bij het vakantiepark Hof van Saksen, evenementen georganiseerd in samenwerking met het Conservatorium Groningen. Ook op andere culturele vlakken zijn er samenwerkingen met de omgeving.

'Maar ook dat er een component 'cultuur' in zit. Dat men ook de connecties aan gaat met instanties die op Walcheren concerten organiseren. Galeriers die een tentoonstelling mogelijkwerijs op het park gaan doen'.

De centrumvoorzieningen op het park zijn echter beperkt toegankelijk voor bewoners, met name ook om drukte en overlast te voorkomen.

'Ja Driestar heeft er juist voor gekozen om dat niet te doen omdat het dan een aanzuigende werking op de regio heeft. Volgens mij willen ze daar de grootste glijbaan van Europa creëren, ik noem maar even iets, en dat heeft een aantrekkende waarde. Plus dat je in zo een park natuurlijk heel veel mensen krijgt uit hele andere doelgroepen zoals gezinnen met kleine kinderen en dat kan daar ook fricties geven'.

Komst nieuwe doelgroep

Driestar richt zich primair op families en gezinnen met kinderen t/m 12 jaar, de zogenaamde 'multigeneratie'. Deze doelgroepen zorgen voor bepaalde reuring in de regio. Het is echter ook een doelgroep die relatief weinig overlast met zich meebrengt. Eventuele effecten van de doelgroep wordt door stakeholders nauwelijks benoemd, mogelijk omdat zij hier geen negatieve associatie mee hebben. Driestar licht dit uitgebreid toe:

'Bij ons willen we geen groepen behalve familiegroepen. Als er bij ons voor twaalf man wordt geboekt in een woning, dan bellen we op en zeggen we: dit is niet de bedoeling. We zijn een resort voor gezinnen met kinderen, niet een resort voor een voetbalclub of studenten, dan gaan we dat cancelen. Dat is hetzelfde voor vrijgezellenpartijen. Heel bewust gaat alles bij ons om 22:00 dicht. Er is daarna geen kroeg, bar of restaurant meer'.

open. Alles is bewust om 22:00 dicht ondanks dat er vraag is of er wat kan worden gedronken. We willen het kinder- en familiegericht houden'.

1.2.3 Waarde voor de leefomgeving

Infrastructuur

Het onderwerp infrastructuur en dan met name het wegennet, is een veelbesproken onderwerp in de interviews. Meerdere stakeholders gaven eerder al aan dat dit eigenlijk het belangrijkste bezwaarpunt is. Uit het participatietraject en diverse studies is gebleken dat, naast de andere kernen, met name het centrum van Arnhem een knelpunt is voor het verkeer van en naar het park. Niet alleen bezoekers, ook het woon-werkverkeer vanaf het park is een onderwerp van gesprek. Hier lijken de meeste stakeholders zich echter niet druk over te maken.

'Je merkt, verkeer is het belangrijkste punt, op de andere terreinen, de inrichting, natuur, inclusiviteit, dat vinden mensen allemaal prima'.

'Als ik nu zie hoe druk het al is, iedere dag, dan wordt dat natuurlijk iets drukker, zeker als ze het in deze situatie laten staan. Dan ben ik toch wel bang dat ik daar last van ga krijgen'.

Wat ook uit de gesprekken blijkt, is dat de huidige verkeerssituatie al een knelpunt is en dat dit de komende jaren zal toenemen door autonome groei. Bovendien kent het park door haar all-inclusive karakter, minder verkeersbeweging dan de meeste andere parken. Het aantal verkeersbewegingen zou ook meer zijn geweest bij het huidige bestemmingsplan.

'Hof van Saksen, heeft relatief weinig verkeersbewegingen ten opzichte van een gemiddelde camping of bungalowpark. Het is ongeveer 40% van wat het bij een normaal park is'.

'Als het nieuwe bestemmingsplan niet door zou gaan dan komt er meer verkeer dan nu. In 2005 zeiden een hoop mensen van: het neemt niet toe. Ja het neemt wel toe, maar als je met dit bestaande plan doorgaat, dan wordt het nog veel meer'.

Niet alle stakeholders maken zich druk over mogelijk toenemende verkeershinder.

'Voor de rest hoor je toch wel een beetje de geluiden van: het is zoals het is, we zijn gewend dat daar een camping was'.

'Ja, de overlast zou er misschien kunnen zijn, maar dat is ook maar even. Wat dat betreft, die gaan niet elke dag met elkaar op sjouw met de auto, daar kom je niet voor naar zo'n park. Ik denk dat het allemaal wel een beetje losloopt'.

Enkele stakeholders geven aan dat door de komst van het Waterpark de problematiek, die er volgens hen al was, hoger op de politieke agenda is komen te staan. Het onderwerp heeft mogelijk gezorgd dat partijen (eerder) met elkaar in gesprek zijn gegaan om te zoeken naar een oplossing.

'Die autonome ontwikkeling zorgt eigenlijk voor de meeste verkeerstoename. Maar door het participatie traject is ook de verkeersproblematiek weer een stuk hoger geworden. We zijn dus aan het kijken wat er nou eigenlijk aan de hand is in dat gebied zodat we het structureel goed op kunnen lossen. Het is een katalysator geweest waardoor er nu toch serieus wordt nagedacht over allerlei opties.

'Ongeacht of dat park er nu nog komt of niet komt, het probleem moet opgelost worden. Dat is bij veel mensen nu denk ik veel nadrukkelijker over het voetlicht gekomen'.

Wegbeheerders werken met de gemeente, provincie en andere partijen zoals Driestar en ProRail aan oplossingen voor de verkeersdruk, zowel op korte als lange termijn. Deze oplossingen worden ook deels gefinancierd uit de belastinginkomsten vanuit het park.

'Er moet gewoon een goede oplossing komen, zodat we gewoon op een normale manier alles kunnen bereiken'.

Verantwoordelijkheid infrastructuur

Op de vraag of Driestar hier verantwoordelijkheid in heeft reageren de stakeholders wisselend. De een vindt dat zij hier medeverantwoordelijk voor zijn doordat bezoekers van het park de verkeersproblematiek verergeren. Anderen vinden echter dat dit de verantwoordelijkheid is van andere partijen en overheden of dat de problematiek al lang aangepakt had moeten worden.

'Ik vind dat een verantwoording. Je gaat hier beginnen, dan moet je ook wat dat betreft, naar heel de situatie kijken van wat er gaat gebeuren. Dan moet je hier ook een oplossing in zoeken. Je kan niet zomaar iets neerplanten en de rest zoekt het maar uit, dat werkt niet zo'.

'Driestar kan niet het hele gebied onder haar hoede nemen. Ook op het OV kunnen ze geen invloed hebben. Zij kunnen wel zeggen dat ze zelf de strandexpress in gaan zetten, maar dat is dan voor hun gasten en niet voor jou en mij. Dat is dan toch een ander ding. Daar moet je een onderscheid in maken, wat doe je voor je gasten en wie is verantwoordelijk voor de verkeersveiligheid? Dat is niet de ondernemer'.

Bewegingen buiten het park

Op de vraag of en in hoeverre bezoekers het park zullen verlaten reageren stakeholders wisselend. De meesten geven aan dat dit wel zal gebeuren, maar anderen verwachten dat dit vrij beperkt blijft. Toch geven stakeholders ook aan dat het aantal verkeersbewegingen hiervan mee zal vallen. Toch geeft een stakeholder aan dat het aantal bewegingen mogelijk meer is dan Hof van Saksen in Drenthe, gezien de omgeving hier volgens hen meer te bieden heeft. Stakeholders benoemen dan ook diverse attracties in de regio die mogelijk interessant zijn voor bezoekers van Waterpark Veerse Meer Nieuw. Dit varieert van historische steden, attracties tot goede restaurants. Deze zijn voornamelijk per auto te bereiken.

'Aan de andere kant, ik denk dat je er niet te veel van moet verwachten, want het is een all-inclusive park, mensen zullen wel weg gaan maar niet massaal'.

'Je kan een park in Drenthe niet vergelijken met een park in Zeeland. In Drenthe staat het solidair op zich eigen, en hier heb je meer mogelijkheden. We hebben hele mooie plaatjes in de buurt'.

Kwaliteit en kwantiteit natuurlijk erfgoed

Het effect van de plannen op de natuur is volgens vrijwel alle stakeholders positief. Dit is ook mede een verdienste van de participatie. Ook de aanleg van 14 hectare natuurgebied wordt geprezen.

'Als je het plan zo legt als het nu gemaakt is, denk ik dat de natuur er niet slechter van wordt. Er komen meer bomen, er komt meer groen, meer bebossing. En nu is het kaal'.

'Er komt echt wel een stukje natuurreservaat bij. Dat is toch landbouwgrond wat wordt omgezet, dat is winst'.

Het toevoegen van water kan ook voor de biodiversiteit positief uitpakken, al wordt dit slechts door stakeholders benoemd die affiniteit hebben met het onderwerp. Het feit dat de natuur wordt aangelegd lijkt voor geen enkele stakeholder een probleem.

'Het Veerse Meer heeft heel veel water, maar weinig gebied voor vissen. Als je nu nieuwe kreken maakt met stromend water zonder muggen maar dat wel laag staat, dan biedt je mogelijkheid om de visstand weer te laten herstellen. Hopelijk komen dan straks ook weer de zeesterren terug. De biodiversiteit kan door de plannen van Driestar heel erg toenemen'.

Weidsheid, zichtlijnen

Een ander belangrijk punt dat door meerdere stakeholders wordt aangekaart is de zichtlijnen, zowel vanaf de weg als vanaf het water.

'Ik vind het ook goed dat het heel groen wordt en de huisjes zo min mogelijk ziet. Dat je ook huisjes niet ziet vanaf de weg of de waterkant'.

'Ik zit ook wel eens aan de andere kant op het water, dan wil je ook, wat dat betreft, als je ernaar kijkt, dat je ook goed zicht hebt, zo simpel is het'.

Het thema duurzaamheid wordt slechts door een enkele stakeholder aangehaald als mogelijk effect. Stakeholders die dit thema benoemen geven ook aan dat Driestar dit, waar mogelijk, doorvoert in de plannen. Driestar besteed hier in haar plannen wel degelijk aandacht aan, bijvoorbeeld op het gebied van duurzaam bouwen, een autovrij park of het deels compenseren van de uitstoot door het aanplanten van bomen.

'De stikstofproblematiek en het verzuren van het landschap is het allerergste wat je kan overkomen, misschien nog wel erger dan toerisme'.

'Het klimaat verandert en daar houden ze wel deels rekening mee hoor. Maar de bewustwording zit ook bij recreanten, dat gaat van het creëren van schaduw en omgaan met water tot ook afval netjes scheiden'.

1.3 Conclusies

Ook de stakeholders kijken (zeer) positief naar de plannen voor Waterpark Veerse Meer Nieuw. De landschappelijke inpassing en het toevoegen van natuur worden als positieve aspecten gezien. Daarnaast worden ook het hoge kwaliteitsniveau en het feit dat Driestar de recreatiewoningen in eigen beheer houdt als positieve aspecten benoemd. Meerdere stakeholders geven ook aan dat het huidige park potentie heeft om zich te ontwikkelen tot wat Driestar voor ogen heeft en zij geven ook aan vertrouwen te hebben in de organisatie. Uit de interviews blijkt bovendien dat ondernemers niet hoofdzakelijk voorstander zijn vanwege de economische voordelen die zij mogelijk krijgen: ondernemers geven de voorkeur aan het nieuwe bestemmingsplan waar het grotere geheel beter van wordt.

Volgens de stakeholders kijken ook andere partijen zoals politiek, lokale ondernemers en bewoners positief naar de plannen. Ondernemers van concurrerende parken of campings kunnen mogelijk negatiever naar de plannen kijken, maar volgens diverse geïnterviewde valt de mate van concurrentie mee. Voornamelijk omdat Waterpark Veerse Meer Nieuw een ander segment in de markt lijkt aan te spreken. Vanuit de bewoners lijkt de meeste weerstand te komen vanwege overlast/ drukte. De weerstand heeft in dat opzicht meer te maken met een effect (verwachte toename verkeer) en gaat niet zo zeer over het park inhoudelijk (uitstraling, grootte).

De betrokkenheid vanuit stakeholders is relatief hoog. Alle stakeholders geven aan al vanaf het begin betrokken te zijn bij de ontwikkeling van de plannen. Driestar heeft daarnaast diverse informatiebijeenkomsten en participatietrajecten opgezet waarbij uiteenlopende partijen zoals provincie, gemeenten, milieuorganisaties, ondernemers en bewoners betrokken zijn. Stakeholders zijn positief over deze aanpak en geven aan dat er ruimte was voor eigen inbreng. Hier is ook serieus naar gekeken en dit heeft ook daadwerkelijk geleid tot diverse aanpassingen aan de plannen. Naast de positieve houding over het participatietraject zijn stakeholders ook van mening dat zij goed op de hoogte zijn gehouden over de voortgang van de plannen.

Bewoners lijken positiever tegenover de plannen te staan naarmate zij meer zicht hebben op de inhoud, de gevolgen en wat eraan gedaan wordt om dat te voorkomen. Op het gebied van communicatie richting deze doelgroep worden ook verbeterpunten genoemd, met name voorlichting over de effecten en gevolgen van de plannen zou aan het begin voor minder weerstand hebben gezorgd. Meerdere stakeholders geven namelijk aan dat er naar eigen zeggen nog veel onwetendheid is onder omwonenden, waardoor al snel vooroordelen kunnen ontstaan. Communicatie blijft ook in de toekomst belangrijk, waarbij omwonenden geïnformeerd worden over de bouwwerkzaamheden.

Alle geïnterviewde stakeholders erkennen dat de plannen voor Waterpark Veerse Meer Nieuw waarde toevoegen, niet alleen op lokaal niveau maar ook op provinciaal niveau. Bij economische effecten wordt veelvuldig gewezen op inkomsten voor ondernemers als gevolg van meer bezoekers of het toevoegen van werkgelegenheid. De link met extra belastinginkomsten (waarmee bijvoorbeeld publieke voorzieningen in stand gehouden

worden) wordt door stakeholders niet gelegd. Op het gebied van samenwerking zien ondernemers serieuze kansen, bijvoorbeeld door het aanbieden van hun diensten in de vorm van arrangementen aan bezoekers van het park. Stakeholders zien ook (deels) de indirecte economische gevolgen, namelijk dat het waarde toevoegt aan toeleveranciers, bijvoorbeeld voor de bouw en onderhoud van het park. Naast meer werkgelegenheid worden ook de kwalitatieve aspecten hiervan benoemd, zoals doorgroeimogelijkheden. Dit komt echter alleen aan bod bij stakeholders die zich meer hebben verdiept in de (impact van) de plannen.

De waarde voor sociale processen is een link die door stakeholders minder vaak gelegd wordt. Zij benoemen vooral de voordelen voor de lokale bewoners in de vorm van recreatiemogelijkheden op en rondom het park. Het park wordt opengesteld voor publiek en er lopen fiets- en wandelpaden door. Ook het nieuw te ontwikkelen natuurgebied kan bezocht worden en bewoners kunnen gebruik blijven maken van de recreatiemogelijkheden aan het Veerse Meer. Echter geven wel enkele stakeholders aan dat de komst van de doelgroep (families en gezinnen met kinderen) zal leiden tot meer reuring in de omgeving.

Effecten op de leefomgeving worden ook relatief vaak benoemd, met name op het gebied van infrastructuur is gesproken. De huidige verkeerssituatie vormt al een knelpunt en zal door autonome groei de komende jaren verslechteren, ongeacht de komst van het park. Door de komst van het waterpark is de problematiek (die er volgens hen al was) hoger op de politieke agenda komen te staan. Niet alle stakeholders maken zich overigens druk over mogelijk toenemende verkeershinder. Partijen zijn in gesprek om met korte en lange termijn oplossingen te komen.

Stakeholders benoemen diverse attracties in de regio die mogelijk interessant zijn voor bezoekers van Waterpark Veerse Meer Nieuw. De verwachting is dan ook dat bezoekers het park zullen verlaten (voor een uitstapje buiten de grenzen van het park), maar een meerderheid lijkt dit niet als een probleem te zien. Op het gebied van impact op de natuur zijn de meeste stakeholders positief, met name doordat er een nieuw natuurgebied wordt toegevoegd en de nieuwe situatie volgens hen aantrekkelijker is in uitstraling. Het feit dat deze nieuwe natuur wordt aangelegd lijkt voor geen enkele stakeholder een probleem. Tot slot geven meerdere stakeholders aan dat zij waarde hechten aan het open en weidse karakter van het landschap. Zij doelen dan met name op de zichtlijnen, zowel vanaf het land als het water. Gezien het feit dat de bebouwing van het park grotendeels opgaat in de natuur, is dit geen punt van negatieve aandacht.

2. Huiseigenaren

In dit hoofdstuk worden de resultaten van de online vragenlijst onder huiseigenaren besproken, waarbij wordt ingegaan op de beleving en beoordeling van het concept, de eventuele toegevoegde waarde voor de omgeving, betrokkenheid en ten slotte het gebruik van de woningen.

2.1 Beleving & beoordeling

2.1.1 Algemene beoordeling

Aan respondenten is gevraagd welke drie woorden direct bij hun opkomen na het zien van de video en de omschrijving van de plannen zoals aan het begin van dit rapport weergegeven. De resultaten zijn weergegeven in een zogenaamde woordwolk, zoals in de figuur hieronder te zien is. Woorden die vaker genoemd zijn worden groter weergegeven. In de tabel links zijn woorden die 3 keer of vaker genoemd zijn weergegeven.

Figuur 2.1.1 Welke 3 woorden komen er als eerste bij u op als u denkt aan de plannen voor vakantiepark Veerse Meer Nieuw?

Basis: alle respondenten (n=31)

Groen	6
Natuur	6
Mooi	5
Water	5
Duurzaam	4
Eindelijk	4
Familie	4
Kwaliteit	4
Prachtig	4
Ruimte	4
Geweldig	3
Luxe	3

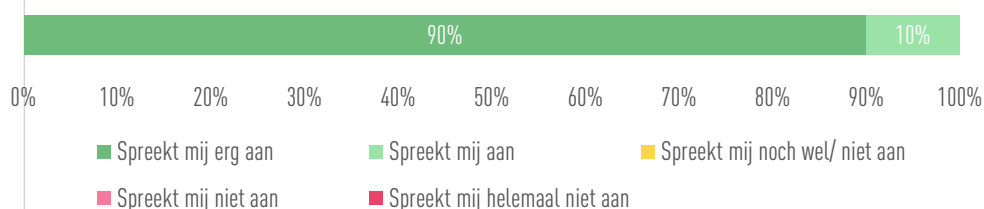
Wat opvalt is dat woorden als 'groen en natuur' het vaakst worden genoemd, ook 'mooi' en 'water' worden relatief vaak genoemd. De toevoeging van groen en water, zoals in de nieuwe plannen genoemd worden, genereren bij de huiseigenaren de meeste attentiewaarde. 92% van de associaties is volgens de respondenten positief, 4% is

neutraal en de overige 3% is negatief. Wanneer we open associaties clusteren, dan is te zien dat woorden als 'geweldig', 'fantastisch' en 'goed' etc., vaker worden genoemd (19 keer) dan woorden als 'natuur', 'groen', 'water' (17 keer). Op een gedeelte derde plaats komen respectievelijk 'kwaliteit, luxe' en 'rust, ruimte'.

Aan de hand van de voorgelegde plannen is vervolgens gevraagd in hoeverre dit de huiseigenaren aanspreekt. In de figuur hieronder is te zien dat geen enkele huiseigenaar negatief is over de plannen. 9 van de 10 huiseigenaren geven aan de plannen 'erg aansprekend' te vinden, gevolgd door één op de tien huiseigenaren die dit 'aansprekend' vindt.

Figuur 2.1.2 In hoeverre spreken de plannen voor vakantiepark Veerse Meer Nieuw u aan?

Basis: alle respondenten (n=31)

Uit een analyse van de open antwoorden blijkt dat het natuurlijke karakter, de economische impact op de omgeving en het ruime karakter dat voor meer rust zorgt, als meest positieve aspecten worden gezien. Huiseigenaren kregen in de vragenlijst de mogelijkheid om 5 positieve aspecten te benoemen. Gemiddeld zijn er 4,3 positieve aspecten gegeven.

Tabel 2.1.1 Wat zijn volgens u positieve aspecten van de plannen?

Basis: alle respondenten (n=31)

Categorie	n
Natuur / groen / water	28
Goed voor omgeving / economie/ Werkgelegenheid	16
Rust / ruimte	13
Centrumvoorzieningen / alles aanwezig	11
Kwaliteit/ luxe	9
Aanwinst Zeeland / Aantrekkingskracht / bezoekers	9
Onderscheidend / Ambitieuw / doordacht / professioneel	9
Inpassing omgeving / ligging / Zeeuws karakter	8
Mooi / uitstraling / goede invulling	8
Duurzaam	5
Openheid / toegankelijk	5
Divers/ uitgebreid	4
Waarde eigen woning/ rendement	3
Doelgroep	2
Minder woningen	2
Overig	2

Er is ook naar de negatieve aspecten van de plannen met Waterpark Veerse Meer Nieuw gevraagd. Gemiddeld benoemen de huiseigenaren 1,4 negatieve aspecten. 13 van de 31 respondenten hebben geen enkel negatief aspect benoemd. Het meest genoemde negatieve aspect is de mogelijke 'verkeersoverlast' of verwachte 'drukke'. Ook 'lange bouwtijd' of 'trage besluitvorming' wordt relatief vaak genoemd. In de categorie overig zien we een aantal losse opmerkingen die niet indeelbaar zijn, zoals overlast van het vliegveld, negatieve aandacht van de media, de homogeniteit van het park of het feit dat het families/ gezinnen met kinderen aantrekt.

Tabel 2.1.2 Wat zijn volgens u negatieve aspecten van de plannen?

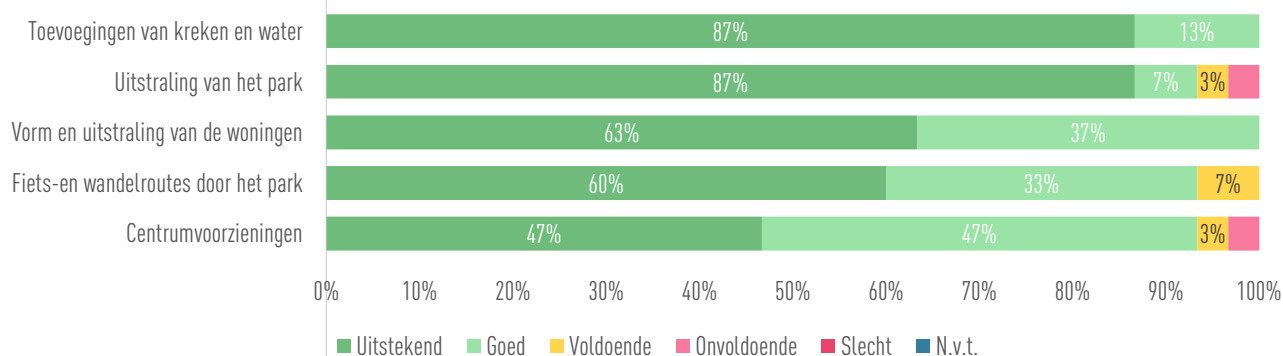
Basis: alle respondenten (n=31)

Categorie	n
Geen	13
Verkeersoverlast / drukte	13
Lange bouwtijd	8
Haalbaarheid	4
Andere invulling	2
Overig	8

Aan de huiseigenaren is doorgevraagd naar de beoordeling van diverse aspecten binnen de nieuwe plannen. Ook deze aspecten worden door vrijwel alle huiseigenaren positief beoordeeld. Het toevoegen van krekens en water scoort op basis van het gemiddelde het hoogst, gevolgd door de uitstraling van het park. Over de aspecten 'uitstraling van het park', 'fiets- en wandelroutes door het park' en 'centrumvoorzieningen' zijn een aantal respondenten kritischer.

Figuur 2.1.3 Hoe beoordeelt u onderstaande aspecten van de plannen?

Basis: alle respondenten (n=31)

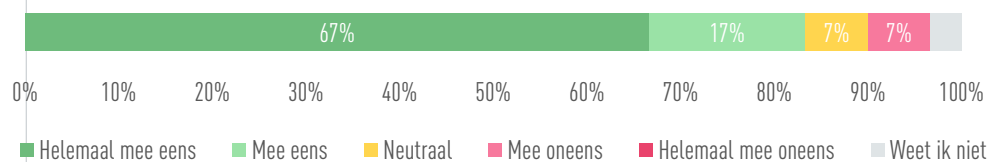

Tot slot is aan huiseigenaren gevraagd hoe zij tegenover de plannen staan in relatie tot de waarde van hun recreatiewoning. Ruim 8 van de 10 huiseigenaren (84%) zijn het eens met de stelling 'De plannen voor vakantiepark Veerse Meer Nieuw verhogen de waarde van mijn recreatiewoning op het park'. De overige huiseigenaren staan hier 'neutraal in (7%) of zijn het 'oneens' (7%), 1 persoon geeft aan dit niet te weten.

Figuur 2.1.4 In hoeverre bent u het eens of oneens met onderstaande stelling?

Basis: alle respondenten (n=31)

De plannen voor vakantiepark Veerse Meer Nieuw verhogen de waarde van mijn recreatiewoning op het park

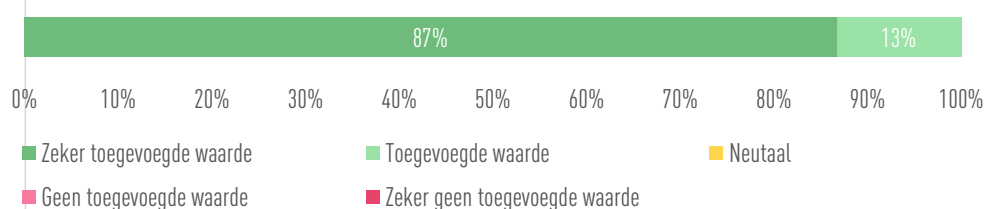

2.2 Toegevoegde waarde

Naast de beleving en beoordeling van het park onder huiseigenaren is ook gekeken in hoeverre deze groep meerwaarde ziet in de nieuwe plannen. Alle huiseigenaren geven aan dat de nieuwe plannen toegevoegde waarde bieden ten opzichte van de huidige situatie. 87% geeft aan dat de plannen 'zeker toegevoegde waarde' bieden, gevolgd door 13% die aangeeft dat ze van 'toegevoegde waarde' zijn.

Figuur 2.2.1 In hoeverre vindt u dat de nieuwe plannen zoals getoond, toegevoegde waarde bieden voor het bestaande vakantiepark?

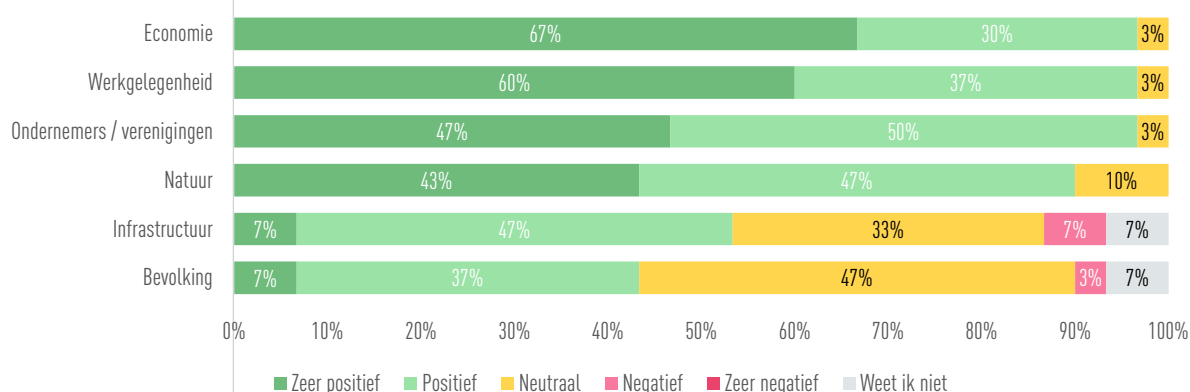
Basis: alle respondenten (n=31)

De plannen hebben volgens huiseigenaren ook positieve effecten op ander aspecten dan het bestaande park. Economie (toeristenbelasting, inkomsten), werkgelegenheid (banen, opleidingen), ondernemers/verenigingen samenwerkingen, klanten) en natuur (milieu, water, landschap) zijn de voorgelegde onderwerpen waar de plannen volgens de huiseigenaren (zeer) positieve effecten op hebben.

Figuur 2.2.2 In hoeverre denkt u dat de plannen voor vakantiepark Veerse Meer Nieuw effect zullen hebben op...

Basis: alle respondenten (n=31)

Tabel 2.2.1 Toelichting figuur 1.2.2

Zeer enthousiast en hopelijk dat er snel groen licht wordt gegeven.

Ik begrijp de "angst" voor verkeersdrukte. Maar die is uitvoerig onderzocht en er zijn alternatieven voor. Dit unieke en ambitieuze park is een aanwinst en vernieuwend voor "recreatief verblijf" in Nederland en de provincie Zeeland in het bijzonder. Dit is niet vergelijkbaar met "een standaard vakantiepark" met huisjes van allerlei eigenaren. Driestar is en blijft eigenaar van alle woningen en zij hebben ook een plan om de kwaliteit om de 10 jaar te upgraden! De wijze waarop Driestar rekening houdt met alle aspecten als milieu, duurzaamheid, omwonenden, etc. kom je niet vaak tegen. Alleen maar chapeau voor een dergelijk indrukwekkend plan.

Er dient gedegen aandacht te worden gevraagd voor verkeersstromen, niet alleen van waterpark Veerse meer Nieuw, maar ook van vliegveld, Fletcher hotel en alle buitensport activiteiten rondom de Piet. Het zou perfect zijn als er een nieuwe afslag van de A58 naar het vliegveld zou kunnen worden gerealiseerd. Dit is dan de toegangsweg voor alle verblijfs- en gebiedsrecreatie rondom het Veerse Meer, en ook goede bereikbaarheid van vliegveld. Het zou een enorme impuls geven aan de economische ontwikkelingsmogelijkheden van vliegveld, verblijfs- en gebiedsrecreatie.

Het is een belangrijke ontwikkeling voor Zeeland en in het bijzonder voor de gemeente Middelburg. Er wordt het mooiste park van Nederland gerealiseerd.

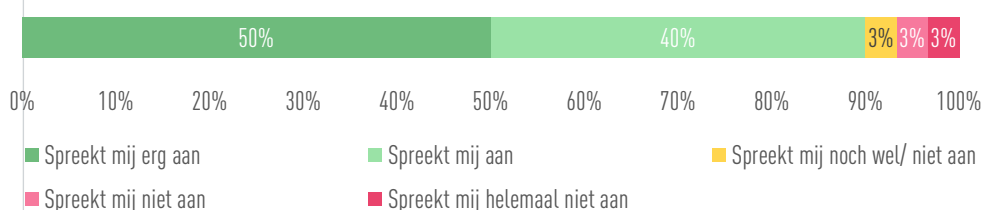
Allemaal lastig in te schatten in deze fase van het plan, eerst goedkeuring van de overheden, etc.

2.3 Omgeving

De regio kan een positieve bijdrage leveren aan de plannen voor Waterpark Veerse Meer Nieuw. Negen op de tien huiseigenaren vindt de omgeving/ regio van het huidige vakantiepark (erg) aansprekend. Een enkeling (6%) geeft aan dit (helemaal) niet aansprekend te vinden.

Figuur 2.3.1 In hoeverre spreekt de omgeving/regio van het huidige vakantiepark u aan?

Basis: alle respondenten (n=31)

Ook naar de positieve en negatieve aspecten van het gebied/ de omgeving is gevraagd. In de tabellen hieronder blijkt dat de ligging met alle voorzieningen in de nabijheid het sterkste punt is van de locatie/ omgeving. Ook de ligging aan het water/ Veerse Meer wordt relatief vaak genoemd, net als het groen/ de natuur en de rust/ ruimte.

Tabel 2.3.1 Wat zijn volgens u sterke punten van het gebied of de regio waar vakantiepark Veerse Meer Nieuw mogelijk ontwikkeld wordt?

Categorie	N
Ligging, omgeving, voorzieningen dichtbij	34
Aan het water, Veerse Meer	19
Natuur, groen	17
Rust, ruimte	10
Bereikbaarheid	8
Zonuren	3
Vernieuwend/ onderscheidend	3
Werkgelegenheid	2
Overig	8

12 van de 31 huiseigenaren hebben geen negatieve aspecten genoemd. Het meest voorkomende negatieve aspect is de bereikbaarheid/ infrastructuur van de omgeving.

Tabel 2.3.2 Wat zijn volgens u zwakte punten van het gebied of de regio waar vakantiepark Veerse Meer Nieuw mogelijk ontwikkeld wordt?

Categorie	N
Geen	12
Bereikbaarheid/ infrastructuur	18
Politiek	4

Vliegveld/ geluidsoverlast	4
Te groot/ te duur opgezet	2
Overig	4

Vrijwel alle huiseigenaren zijn het eens met de stelling dat de plannen voor Vakantiepark Veerse Meer Nieuw van toegevoegde waarde zullen zijn voor de regio (97%). Zij zijn het ook eens met de stelling dat het beoogde park in een rustige omgeving ligt en dat er voldoende recreatiemogelijkheden zijn (84%).

Figuur 2.3.3 In hoeverre bent u het eens of oneens met onderstaande stellingen?

Basis: alle respondenten (n=31)

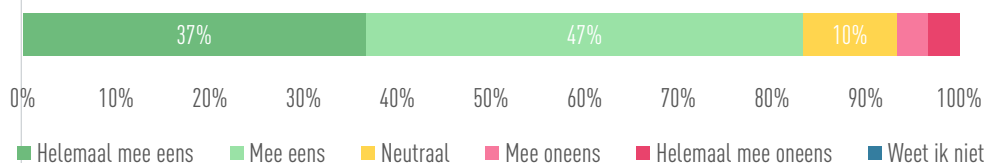
De plannen voor een nieuw vakantiepark Veerse Meer zullen van toegevoegde waarde zijn voor de regio

Het huidige waterpark Veerse Meer ligt in een rustige omgeving

De omgeving van Arnhem biedt voldoende recreatiemogelijkheden (fietsen, varen, etc.)

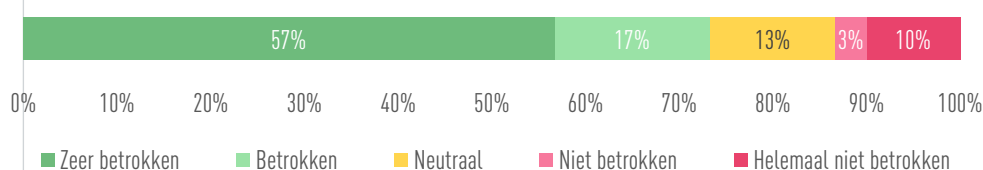
0% 10% 20% 30% 40% 50% 60% 70% 80% 90% 100%

■ Helemaal mee eens ■ Mee eens ■ Neutraal ■ Mee oneens ■ Helemaal mee oneens ■ Weet ik niet

2.4 Betrokkenheid

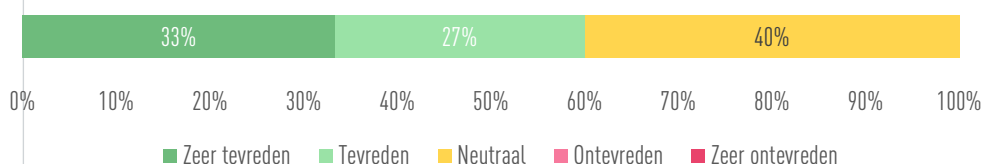
Een meerderheid van de huiseigenaren is naar eigen zeggen (zeer) betrokken bij de ontwikkeling van de nieuwe plannen (74%). 13% geeft aan (helemaal) niet betrokken te zijn.

Figuur 2.4.1 In hoeverre bent u zelf betrokken bij de ontwikkeling van vakantiepark Veerse Meer Nieuw?
Basis: alle respondenten (n=31)

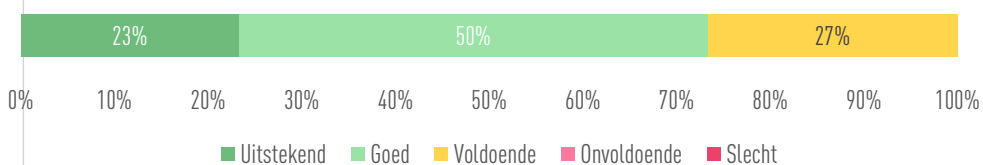
Ook de mogelijkheid tot inspraak wordt positief beoordeeld. Geen enkele huiseigenaar geeft aan (zeer) ontevreden te zijn hierover. 60% van de huiseigenaren is tevreden, de overige 40% heeft hier 'neutraal' geantwoord.

Figuur 2.4.2 In hoeverre bent u tevreden of ontevreden over de mogelijkheden tot inspraak in de plannen van vakantiepark Veerse Meer Nieuw?
Basis: alle respondenten (n=31)

De tevredenheid is ook terug te zien in de beoordeling van de informatievoorziening over de plannen van het nieuwe vakantiepark.

Figuur 2.4.3 Hoe beoordeelt u de informatievoorziening over de plannen van vakantiepark Veerse Meer Nieuw?
Basis: alle respondenten (n=31)

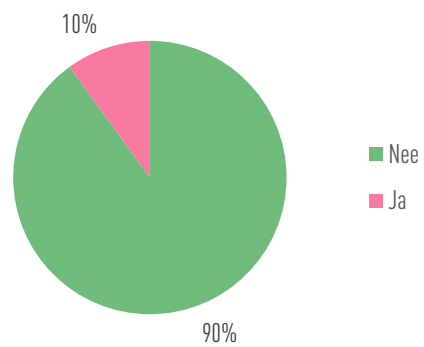

8 van de 31 huiseigenaren geeft aan geen informatie te hebben gemist. Van de groep die wel informatie gemist heeft wordt informatie over de positie en inpassing van de

bestaande huizen/ cottages genoemd. Hieronder vallen twee cottage eigenaren en één dijkwoning.

Figuur 2.4.4 Is er bepaalde informatie die u gemist heeft?

Basis: alle respondenten (n=30)

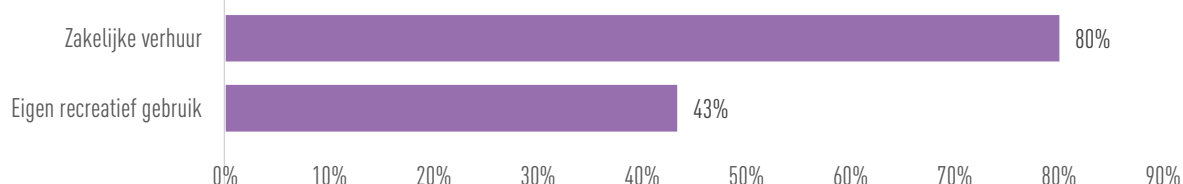

2.5 Gebruik recreatiewoningen

De recreatiewoningen worden door de huiseigenaren voornamelijk gebruikt voor 'zakelijke verhuur' (80%). Minder dan de helft van de huiseigenaren gebruikt de woning voor eigen recreatie (43%).

Figuur 2.5.1 Waarvoor wordt uw recreatiewoning op het park gebruikt?

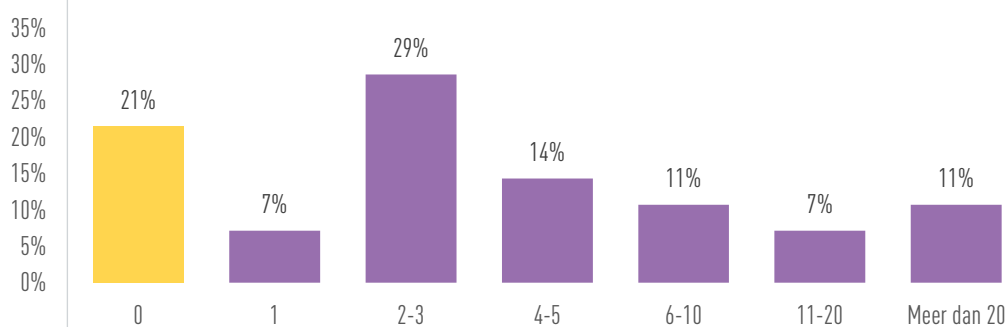
Basis: alle respondenten (n=31) | meerdere antwoorden mogelijk

Huiseigenaren bezoeken gemiddeld 8 keer per jaar hun woning, twee op de tien huiseigenaren bezoeken hun woning vrijwel nooit (0 keer). Ongeveer eenzelfde aantal (23%) geeft aan dat het al langer dan een jaar geleden is dat zij voor het laatst hun recreatiewoning hebben bezocht.

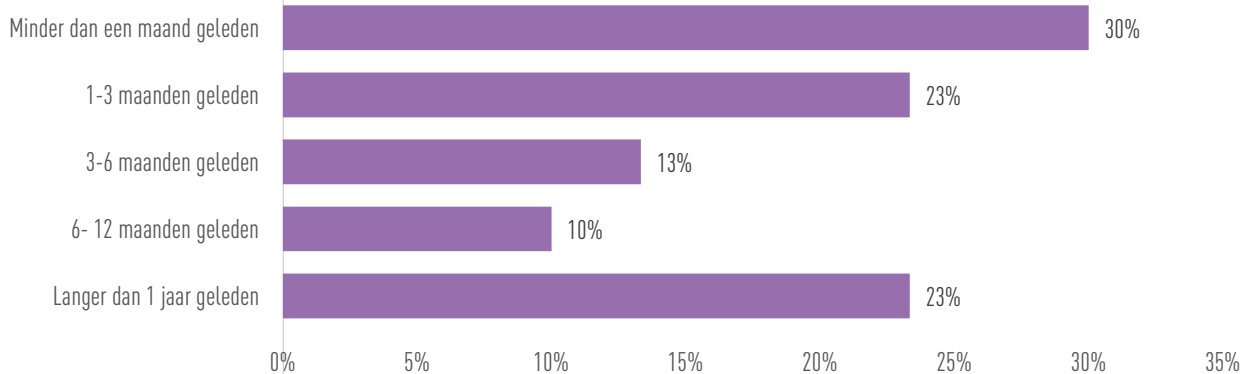
Figuur 2.5.2 Hoe vaak bezoekt u gemiddeld per jaar uw woning op het park?

Basis: alle respondenten (n=31)

Figuur 2.5.3 Wanneer bent u voor het laatst op het park geweest?

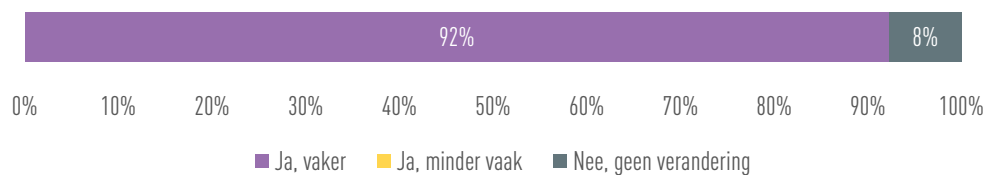
Basis: alle respondenten (n=31)

9 van de 10 huiseigenaren geven aan dat wanneer de nieuwe plannen worden doorgevoerd, zij vaker zelf gebruik zullen maken van hun woning. Geen enkele huiseigenaar heeft aangegeven minder vaak gebruik te gaan maken van de woning. De overige 8% geeft aan dat er geen verandering zal plaatsvinden.

Figuur 2.5.4 Verwacht u vaker of minder vaak zelf van uw woning op het park gebruik te maken, als de plannen voor Waterpark Veerse Meer worden doorgevoerd?

Basis: alle respondenten (n=31)

2.6 Conclusies

Huiseigenaren zijn (zeer) positief over de plannen van Waterpark Veerse Meer Nieuw. Met name de landschappelijke inpassing met meer natuur en water spreekt hen aan. Ook de economische effecten op de omgeving benoemen zij als een positief aspect. Naast deze aspecten zijn er nog andere uiteenlopende positieve aspecten genoemd. Deze lijken de negatieve aspecten te overschaduwen, gezien deze significant minder genoemd zijn. Ruim één op de drie huiseigenaren geeft aan geen negatieve aspecten te kunnen benoemen. Alle kwaliteitsaspecten worden door ruim negen op de tien huiseigenaren als (zeer) positief beoordeeld. Meer dan acht op de tien huiseigenaren zijn dan ook van mening dat de komst van het vakantiepark de waarde van hun woning zal laten stijgen.

Alle huiseigenaren geven aan dat de plannen, zoals in het onderzoek getoond, van toegevoegde waarde zijn voor de bestaande situatie. De plannen hebben volgens deze groep ook positieve effecten op de omgeving. Met name de economische waarden, zoals inkomsten en werkgelegenheid, worden door de huiseigenaren positief beoordeeld. Ook waarden voor de leefomgeving scoren positief, zoals de impact op de natuur. Kijkend naar effecten op de infrastructuur, dan wordt deze ook vaker positief dan negatief beoordeeld.

De regio kan een positieve bijdrage leveren aan de plannen voor Waterpark Veerse Meer Nieuw. Negen op de tien huiseigenaren vinden de omgeving/ regio van het huidige vakantiepark (erg) aansprekend. Positieve aspecten aan de locatie/ omgeving is de ligging aan het water en de nabijheid van voorzieningen of toeristische attracties. Wederom geven ongeveer één op de drie huiseigenaren aan geen negatieve aspecten te kunnen benoemen bij de locatie. De bereikbaarheid/ infrastructuur wordt als grootste minpunt gezien. Ruim negen op de tien huiseigenaren zijn het eens met de stellingen dat het huidige waterpark al in een rustige omgeving gesitueerd is en dat de plannen van toegevoegde waarde zullen zijn voor de regio. Acht op de tien huiseigenaren zijn het eens met de stelling dat de omgeving voldoende recreatiemogelijkheden biedt.

Ongeveer driekwart van de huiseigenaren geeft aan (zeer) betrokken te zijn bij de ontwikkeling van Waterpark Veerse Meer Nieuw. Zes op de tien huiseigenaren beoordelen de mogelijkheden tot inspraak met goed tot uitstekend, de overige 40% beoordeelt dit aspect met 'voldoende'. Ook de informatievoorziening over de nieuwe plannen wordt door hen positief beoordeeld. Eén op de tien huiseigenaren geeft aan bepaalde informatie gemist te hebben, met name over de positie en inpassing van de bestaande huizen/ cottages ten opzichte van de plannen.

Een meerderheid van de huiseigenaren maakt nu zelf geen gebruik van hun recreatiewoning. Acht op de tien huiseigenaren gebruiken hun recreatiewoning voor de zakelijke verhuur. Vier op de tien huiseigenaren gebruiken hun woning (ook) voor eigen recreatief gebruik. Daarbij komt dat één op de vijf huiseigenaren hun woning vrijwel nooit bezoekt (minder dan 1 keer per jaar). Negen op de tien huiseigenaren verwachten vaker van hun eigen woning gebruik te gaan maken, wanneer de plannen voor Waterpark Veerse Meer Nieuw worden doorgevoerd.

3. Literatuur- onderzoek

In dit hoofdstuk is gekeken naar relevante literatuur over de impacts en de mogelijke meerwaarde van toerisme en recreatie. Deze impacts vallen in te delen in drie domeinen die we in dit hoofdstuk bespreken. Daarbij wordt ingegaan wat de betekenis voor Waterpark Veerse Meer Nieuw kan zijn.

3.1. Domeinen van impact

Er is diverse literatuur bekend over de effecten van toerisme en recreatie, waaronder ook verblijfsrecreatie zoals vakantieparken. Hoewel veel literatuur zich voornamelijk toespitst op de economische effecten, is er ook recentelijk onderzoek beschikbaar dat in opdracht van Gastvrij Nederland¹ is uitgevoerd, waarbij er naast de economische aspecten ook naar andere factoren is gekeken. In dit rapport is via literatuuronderzoek, casestudies en een online vragenlijst onder ondernemers bepaald welke effecten kunnen worden toegeschreven aan toeristisch-recreatief aanbod. Samengevat kunnen deze effecten worden ingedeeld in drie categorieën:

1. Economische waarde

Zoals eerder aangegeven is de economische waarde van toerisme en recreatie breed onderzocht. Deze waarde wordt binnen en buiten de sector ook erkend, bijvoorbeeld door de bijdrage vanuit toeristische bestedingen met 4,4% aan het Bruto Binnenlands Product². Naast toeristische bestedingen valt ook werkgelegenheid onder de categorie economische waarde, waarmee de sector met 7,5% bijdraagt aan het aantal voltijd arbeidsjaren². De directe bestedingen voegen bovendien ook waarde toe aan toeleveranciers, de zogenaamde indirecte effecten aan inkomsten en werkgelegenheid. Ook kan toerisme en recreatie een bijdrage leveren aan het vestigingsklimaat voor bedrijven en lokale economieën in met name krimpregio's in stand houden¹.

2. Waarde voor sociale processen

Tot slot zijn er ook sociale waarden te koppelen aan toerisme en recreatie. Er is verschillende literatuur bekend die de relatie tussen welzijn en vrijetijdsbesteding aantonen. Een belangrijke factor hierin is 'geluk', wat wordt vergroot door bijvoorbeeld op vakantie te gaan. Toerisme en recreatie levert hierin een rol door bijvoorbeeld stressvermindering, plezier, inspiratie, contact met anderen en ruimte voor bezinning. Daarnaast blijkt uit diverse onderzoeken dat toerisme en recreatie kan leiden tot regionale trots: bewoners kunnen zich trots voelen omdat hun regio de moeite waard is voor een bezoek, wat de identiteit van een regio doet versterken. Een ander sociaal effect

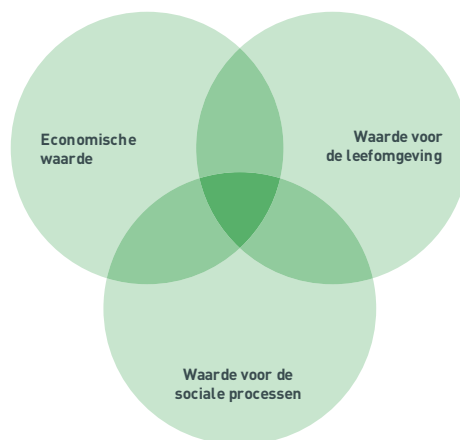
dat zich kan voordoen is het creëren van meer diversiteit, doordat doelgroepen met elkaar in contact komen¹.

3. Waarde voor de leefomgeving

Ook de effecten op de leefomgeving spelen een belangrijke rol, omdat hier een soort wisselwerking ontstaat met toeristisch aanbod. Enerzijds maakt de leefomgeving deel uit van dit aanbod en wordt het er anderzijds zowel positief als negatief door beïnvloed. Positieve effecten zijn bijvoorbeeld de toevoeging van recreatieve voorzieningen in de regio, wat de kwaliteit van de leefomgeving kan verbeteren. Zo kan toerisme en recreatie bijdragen aan de kwaliteit en kwantiteit van horeca, detailhandel en publieke voorzieningen, maar ook aan de kwaliteit van cultureel en natuurlijk erfgoed. Ook de aanleg van routenetwerken (fietsen, wandelen, varen), de kwaliteit en kwantiteit van openbaar vervoer en het organiseren van zowel publieke als zakelijke evenementen zijn gevolgen van een leefomgeving met aantrekkelijk toeristisch en recreatief aanbod. Anderzijds kan druk vanuit toerisme en recreatie op de lokale voorzieningen ook negatieve effecten hebben.

Net als het feit dat leisure een cross-over is tussen verschillende branches, geldt dat ook voor bovenstaande waarden. Maatschappelijke waarde kunnen economische waarden en waarde voor de leefomgeving beïnvloeden en omgedraaid. Het gevoel van trots kan leiden tot een versterkte identiteit van een regio (sociale waarde), wat kan leiden tot meer bezoek en een beter vestigingsklimaat, wat op hun beurt economische waarde toevoegt. Ook kan toerisme en recreatie leiden tot betere openbare voorzieningen (leefomgeving), wat weer een positief effect heeft op de sociale waarden als plezier of contact met anderen (maatschappelijk). Zo overlappen de domeinen elkaar.

Figuur 3.1.1 Impact van toerisme - recreatie

In de tabel hieronder zijn per domein thema's genoemd met mogelijke effecten van toerisme en recreatie. Het gaat te ver om alle effecten tot in detail toe te lichten en niet alle effecten zijn van toepassing voor het sub domein verblijfsrecreatie, met in het bijzonder Waterpark Veerse Meer Nieuw. In dit hoofdstuk worden alleen de effecten besproken die het meeste van toepassing (kunnen) zijn op Waterpark Veerse Meer Nieuw, deze zijn in de tabel weergegeven met ►.

Tabel 3.1.1 – impact per domein

Economische waarde
► Inkomsten gemeenten door belastingen
► Inkomsten ondernemers door extra bezoekers
► Inkomsten voor toeleveranciers
► Meer werkgelegenheid en onderwijs
► Vestigingsklimaat van de regio
► Doorgroeimogelijkheden en leren van vaardigheden
Kennisontwikkeling en innovatie
Afhankelijkheid andere sectoren
Bron van levensonderhoud
Netwerken/ zakelijke contacten
Waarde voor de leefomgeving
► Kwaliteit en kwantiteit van openbare ruimtes (straatbeeld, inrichting, sfeer)
► Kwaliteit en kwantiteit van recreatieve voorzieningen (recreatiemogelijkheden)
Kwaliteit en kwantiteit van publieke voorzieningen (gezondheidszorg, politie)
► Kwaliteit en kwantiteit horeca en detailhandel
► Infrastructuur, openbaar vervoer en mobiliteit
► Kwaliteit van natuurlijk erfgoed
► Kwaliteit van cultureel erfgoed
► Toeristische druk
► Ecologische footprint/ duurzaamheid
Bijzondere of toonaangevende evenementen
Waarde voor sociale processen
► Geluk, ontspanning, plezier
► Vermindering van stress
► Gevoel van veiligheid
► Ruimte voor bezinning, verwondering, inspiratie
► Ontmoetingen/ contact met anderen
► Beweging/ fitheid/ energie
► (Her)ontdekken eigen leefomgeving
Troost/ steun
► Trots van bewoners/ versterkte identiteit
► Werkgelegenheid en onderwijs voor mensen met minder kansen
► Diversiteit en inclusiviteit in werkgelegenheid

3.2 Economische waarde

Inkomsten, toeristenbelasting

Volgens de laatste cijfers van het Continu Vrijtijdsonderzoek (CVTO), ondernam 98,7% van de Nederlandse bevolking ten minste één activiteit buitenshuis van minimaal een uur. De totale uitgaven van deze activiteiten komen neer op bijna 68 miljard euro, waarvan 42,7 miljard euro uitgegeven tijdens het ondernemen van de activiteit⁴. 'Deze cijfers geven een indicatie van hoe omvangrijk de sector nu eigenlijk is'¹.

Volgens het CBS stijgt de bijdrage van Toerisme en recreatie aan het Bruto Binnenlands Product al sinds 2010. De sector droeg in 2018 bijna evenveel bij als de bouwsector of de vervoer- en opslag sector en levert zelfs een grotere bijdrage dan sectoren als landbouw en olie-en aardgaswinning². Over de toeristische uitgaven van bezoekers ontvangt de overheid belastinginkomen, maar ook van mensen die naar een regio verhuizen vanwege de werkgelegenheid wordt indirect belastinginkomen verkregen. Voor de verblijfsrecreatie, waaronder vakantieparken, gaat 18% van de uitgaven in de vorm van belasting naar de overheid¹. Wanneer we kijken naar de toeristen en forensenbelasting in de gemeente Zeeland, dan gaat 30% hiervan naar de gemeente Veere, een bedrag van jaarlijks ruim 6 miljoen euro. De toeristenbelasting van de overige gemeentes op Walcheren, namelijk Middelburg en Vlissingen is bij elkaar 5%.³

Het belang van toerisme in de provincie Zeeland is relatief groot. In 2019 komt volgens Stichting Landelijk Informatiesysteem Arbeidsplaatsen en vestigingen (LISA) 8,7% van de Nederlandse banen uit de sector toerisme en recreatie⁵ tegenover ongeveer 7% landelijk. Het aantal overnachtingen in Zeeland bedroeg in 2019 ongeveer 10,5 miljoen (exclusief overnachtingen in hotels). Na Noord-Holland, Gelderland en Limburg was Zeeland hiermee de vierde provincie qua overnachtingen. Ook onder Duitsers en Belgen is de provincie een populaire vakantiebestemming, waarbij Zeeland op respectievelijk de 2^e en 1^e plaats komt⁶. Zeeland telde in 2019 ruim 200 locaties met meer dan 10 vakantiewoningen, met in totaal plaats voor meer dan 41.000 gasten⁶. Dit aanbod neemt al jaren toe, met gemiddelde 170-200 bedden per jaar vanaf de eeuwwisseling en met gemiddeld 300-400 bedden per jaar vanaf 2012. Deze groei vanaf 2000 (94%) is hoger dan het landelijk gemiddelde (67%)⁷.

Wat betekent dit voor Waterpark Veerse Meer Nieuw?

In 2020 bedraagt de toeristenbelasting in de gemeente Middelburg €2,30 per overnachting¹⁵. Waterpark Veerse Meer Nieuw zal een bijdrage leveren aan de inkomsten van deze belasting. Met een schatting van 900.000 overnachtingen per jaar zou dit neerkomen op ongeveer 2 miljoen euro per jaar aan toeristenbelasting⁷.

Ter referentie wordt gekeken naar het meest vergelijkbare park met Waterpark Veerse Meer Nieuw, namelijk Hof van Saksen (eigendom Driestar). In het haalbaarheidsonderzoek van ZKA is ook naar de impact van Hof van Saksen gekeken. In het onderzoek is een analyse uitgevoerd op het aantal logie accommodaties in Twente, gebaseerd op cijfers van het CBS. Na de eerste opening van Hof van Saksen in 2007 is een significante toename te zien in het aantal overnachtingen, met een toename van 7,5% tussen de (eerste) opening en het faillissement in 2012. Deze groei was bovendien hoger dan het landelijk gemiddelde. Echter is het aantal overnachtingen na de heropening door Driestar in 2012 sterker gegroeid in eenzelfde tijdsperiode, ook ten opzichte van het landelijk gemiddelde. Hier moet echter wel rekening gehouden worden met andere ontwikkelingen op provinciaal niveau, waardoor de vraag ook toenam⁷.

Volgens hetzelfde bureau droeg Hof van Saksen 15% bij aan de totale baten van de gemeente AA en Hunze, waar het park onderdeel van uitmaakt. Dit is echter uitsluitend op basis van de toeristenbelasting⁷. Kijkend naar de totale bestedingen die gasten van Waterpark Veerse Meer Nieuw naar schatting zullen uitgeven, dan bedraagt dit jaarlijks 45- 55 miljoen euro. 'Een deel van deze bestedingen blijft weliswaar op het park, maar door inkoop van producten en diensten bij lokale partijen wordt de lokale economie ook gestimuleerd'⁶. De gemiddelde bestedingen per nacht per gast liggen met €50 tot €60 bij een park als Waterpark Veerse Meer Nieuw ook hoger dan het landelijk gemiddelde (€28) of van de provincie Zeeland (€30), onder meer door de kwaliteit van de horeca en hogere prijs voor logies⁷. Waterpark Veerse Meer Nieuw zal dus een significante bijdrage leveren aan de lokale economie.

Onderscheidend vermogen

Han Verheijen, 'algemeen beschouwd als een van de toonaangevende experts in de branche, gaf in een lezing over de toekomst van vakantieparken zijn visie weer'⁸. Hierin benoemd Verheijen ontwikkelingen zoals veranderende doelgroepen en meer aandacht voor duurzaamheid⁹. Verheijen benoemt in een recenter interview ook dat de huidige corona pandemie positief kan uitpakken voor vakantieparken. 'Voorwaarde is dan wel dat bedrijven hun verdienmodel aanpassen en zich richten op een strategie van minder gasten, meer exclusiviteit en een hogere prijs. Daarnaast is het van belang dat bedrijven enige omvang hebben'. Hierbij is individualisering van het aanbod belangrijk, gezien de

trend dat gasten meer gaan kiezen voor individuele ruimte. 'De gast betaalt dan ook meer, maar dat geld komt beschikbaar voor de Nederlandse markt aangezien minder mensen naar verre bestemmingen zullen reizen'⁸. Een belangrijke korte termijn uitdaging volgens Verheijen is echter mogelijke liquiditeitsproblemen door de huidige houding vanuit banken en investeringsmaatschappijen⁹.

Het sub domein verblijfsrecreatie staat voor de uitdaging om het aanbod te blijven vernieuwen en up-to-date te houden. Dit zorgt voor extra werkgelegenheid. In een interview met de Zeeuwse Makelaar Faase wordt benadrukt dat toeristen in Zeeland om meer accommodaties vragen. Het spreiden van toeristen naar het achterland is volgens hem een optie. Al vraagt hij zich wel af of toeristen willen verblijven in Wemeldinge of Kats als ze eigenlijk een strandvakantie willen. Faase hoopt dan ook dat er een spreiding plaatsvindt in tijd, dus dat het seizoen wordt verbreed¹⁹.

Wat betekent dit voor Waterpark Veerse Meer Nieuw?

De plannen voor Waterpark Veerse Meer Nieuw sluiten aan bij de toekomstvisie die Verheijen schetst, aangezien de strategie zich richt op minder gasten, meer exclusiviteit en een hogere prijs op een park van relatief grote omvang. Ook mogelijke liquiditeitsproblemen lijken voor Driestar niet van toepassing.

Dat het concept voor Waterpark Veerse Meer Nieuw een uniek concept is, bleek al uit de interviews met diverse stakeholders. Ook ZKA benadrukt dit in haar haalbaarheidsonderzoek, door de combinatie van hoge service, luxe accommodaties en uitgebreide centrumvoorzieningen⁷. Ten opzichte van het huidige bestemmingsplan hebben de nieuwe plannen volgens stakeholders duidelijk meerwaarde. 'Belangrijke kwaliteitsverbeteringen zijn terug te vinden in de inrichting, de aanleg, het beheer en de exploitatie'³. De strategie van Driestar richt zich op 'state-of-the-art kwaliteit, met hoogwaardig comfort'⁷. Het toevoegen van Waterpark Veerse Meer Nieuw kan door het onderscheidende concept voor een impuls in Zeeland zorgen. Uit een benchmark van ZKA onder vakantieparken blijkt dat het kwaliteitsniveau van Waterpark Veerse Meer Nieuw in Zeeland zelden voorkomt, alleen Largo Harbour Village is qua kwaliteitsniveau vergelijkbaar, maar niet qua inhoud van het concept en hoe dit past in de regio.⁷ Largo Harbour Village heeft namelijk geen inpassing met het natuurlijk landschap, waar de plannen van Driestar hier juist gebreid aandacht aan besteden zodat het past bij de identiteit van de regio. Ook de activiteiten die Driestar aanbiedt aan zowel bezoekers als bewoners zijn onderscheidend ten opzichte van dit park. Interviews door hetzelfde bureau met diverse experts tonen bovendien aan dat er kansen zijn voor Waterpark Veerse Meer Nieuw vanwege dit onderscheidende concept.

Het Waterpark biedt door haar kwalitatief hoogwaardige concept een meerwaarde voor de provincie Zeeland, zo bleek ook al uit de interviews. Bovendien bevindt het park zich niet op een toeristische hotspot aan de kust, maar trekt het juist bezoekers naar het achterland van Zeeland, wat zorgt voor een bijdrage aan de gewenste spreiding die Faase stelt. Door de uitgebreide centrumvoorzieningen worden bezoekers bovendien zo veel mogelijk op het park gehouden.

Meer werkgelegenheid

Waar de landelijke werkgelegenheid in de periode 2010 – 2016 slechts een lichte stijging liet zien, was dit in de toeristisch-recreatieve sector een stijging van 15,4%¹⁰. De sector bevatte in 2019, omgerekend in voltijdbanen, 6,4% van alle arbeidsjaren in Nederland¹¹. 'Deze nieuwe banen zorgen voor nieuwe banen die de afname van werkgelegenheid in bepaalde sectoren opvangt'. Wanneer er bijvoorbeeld binnen een toeristische attractie ruimte is om de regio te verkennen, ontstaat er niet alleen werkgelegenheid op de bestemming, maar ook in de omgeving. In 2018 bleek bijvoorbeeld dat een kwart van het aantal fte's uit de toeristisch-recreatieve sector werkzaam is bij niet-karakteristieke toeristische activiteiten¹². Volgens een berekening van het HZ Kenniscentrum Kusttoerisme zorgde het verblijfs- en dagtoerisme in 2018 voor een toegevoegde waarde van bijna 12 miljard euro en 114 banen in de sector industrie en 54,6 miljoen euro en 937 banen in de sector handel¹³. Bezoekers van het vakantiepark kunnen geld besteden aan lokale voorzieningen, zoals het zwembad maar ook de huisarts. Met name lokale economieën profiteren van nieuwe toeristisch aanbod in de vorm van inkomsten en werkgelegenheid. De bestedingsruimte wordt bij bewoners indirect vergroot, wat als gevolg heeft dat consumentenuitgaven stijgen. 'De combinatie van meer bestedingsruimte bij bewoners, de komst van bezoekers en de komst van werknemers vanwege werkgelegenheid in T&R, zorgt er onder andere voor dat winkels en andere voorzieningen kunnen blijven bestaan. Op deze manier krijgen ook nieuwe bedrijven meer kansen en zijn er meer zakelijke ontwikkelingen mogelijk'¹.

Wat betekent dit voor Waterpark Veerse Meer Nieuw?

Voor het waterpark betekent dit dat directe bestedingen door gasten ook zorgen voor werkgelegenheid op lokaal en regionaal niveau. Hof van Saksen biedt al 675 arbeidsplaatsen en is daarmee een van de grootste werkgevers van de gemeente Aa en Hunze en de provincie Drenthe. De werkgelegenheid in de gemeente Aa en Hunze groeide ten opzichte van 2015 (heropening Hof van Saksen) met 28% en de werkgelegenheid in de gemeente afkomstig van toerisme en recreatie is met een aandeel van 21% in 2017 significant hoger dan het provinciale aandeel (8,5%)¹⁴. Voor Waterpark Veerse Meer Nieuw zijn ongeveer 700 arbeidsplaatsen voorzien⁷. Hierbij worden ook een aantal recreatiewoningen toegewezen voor personeel, zodat werkgelegenheid van buiten de

regio aantrekkelijker wordt. Deze 700 arbeidsplaatsen zorgen op hun beurt ook weer voor meer inkomsten aan de lokale economie.

Daarbij moet nog worden toegevoegd dat de toeristisch-recreatieve sector afhankelijk is van seizoensinvloed. Overnachtingen in Zeeland vinden vooral plaats in de periode april – oktober⁶. Vanwege de ligging heeft Zeeland ten opzichte van Drenthe meer te maken met seizoensinvloeden. Waterpark Veerse Meer Nieuw biedt echter diverse centrumvoorzieningen met het doel om jaarrond hoge bezetting te behouden. Hierdoor is de seizoensinvloed minder ten opzichte van de meeste vakantieparken, wat gunstig is voor zowel de inkomsten als de werkgelegenheid.

Vestigingsklimaat

De toeristische sector heeft economische impact op lokale economieën. Zowel grote-als MKB-bedrijven profiteren van toerisme en recreatie in de vorm van meer bezoekers wat zorgt voor inkomsten en werkgelegenheid.²⁰ De bestedingsruimte onder bewoners neemt hierdoor toe, wat leidt tot meer uitgaven²¹. 'De combinatie van meer bestedingsruimte bij bewoners, de instroom van bezoekers en de komst van werknemers vanwege werkgelegenheid in T&R, zorgt ervoor dat winkels en andere voorzieningen kunnen bestaan'. Het vestigingsklimaat wordt daardoor aantrekkelijker voor nieuwe bedrijven, in de vorm van nieuwe kansen of zakelijke ontwikkelingen. Diverse gemeenten en regio's in Nederland verwachten in de komende jaren een afname in het aantal inwoners en huishoudens, de eerdergenoemde krimpregio's²². Dit heeft gevolgen voor de leefbaarheid, maar ook voor de lokale economie, woningmarkt en arbeidsmarkt. 'De sector T&R heeft bij uitstek de potentie om in dit soort krimpregio's (nieuwe) dynamiek te creëren. Door het bieden van bestaansrecht voor winkels en voorzieningen en het aantrekken van werkgelegenheid, kan de ontwikkeling van de toeristisch-recreatieve sector compenseren voor teruglopende consumptie in lokale markten en nieuwe mogelijkheden bieden voor bedrijvigheid om afzet te generen'¹

In het onderzoek van Gastvrij Nederland onder ondernemers uit de sector blijkt dat 82% van de respondenten vindt dat de aanwezigheid van toeristisch-recreatieve bedrijven een positieve bijdrage leveren aan het vestigingsklimaat voor ondernemers. 'Voor de DMO's en de zakelijke gastvrijheid geldt bijvoorbeeld dat ze door het actief profileren van hun regio als aantrekkelijke plek om te bezoeken (door recreatieve en zakelijke bezoekers) en er te wonen, werken en ondernemen een belangrijke bijdrage leveren aan het aantrekken van bedrijvigheid en talent.

Kenmerkend voor de sector toerisme en recreatie is het feit dat deze crossovers heeft met meerdere sectoren. Dit zorgt voor impact op twee manieren. Enerzijds door het gebruik van niet sector-gerelateerde producten en diensten (supermarkt, openbaar vervoer) en anderzijds door het gebruik van toeleveranciers (materialen, transport, voedingsmiddelen, energievoorziening etc.). De lokale en regionale economie profiteert dus met de komst van toeristisch recreatief aanbod. In kleine kernen zorgt toerisme en recreatie bijvoorbeeld dat lokale voorzieningen bestaansrecht blijven houden. Bovendien

kan door toerisme het natuurlijk en cultureel erfgoed een verdienmodel ontwikkelen, zodat de kosten voor het onderhoud hiervan (deels) worden gedekt door inkomsten uit toerisme⁷.

Wat betekent dit voor Waterpark Veerse Meer Nieuw?

Kijkend naar de situatie bij Hof van Saksen, dan blijkt uit diverse interviews met ondernemers dat de overname van Driestar in 2012 een positief effect heeft gehad op zowel overnachtingen, bestedingen als werkgelegenheid in de regio. Het park maakt waar mogelijk gebruik van lokale bedrijvigheid voor bijvoorbeeld bouw, onderhoud, en de inkoop van de ingrediënten en producten. 'Voor de bouw van de recreatiewoningen zijn bijvoorbeeld diverse lokale bedrijven ingehuurd, maar ook de lokale bloemenleveranciers, banketbakkers en agrarische bedrijven voor het leveren van groente en fruit'⁷.

Bij Hof van Saksen is bekend dat gasten ook buiten het park een bezoek brengen aan lokale en regionale voorzieningen zoals recreatief aanbod en horeca. Dit blijft niet beperkt tot de gemeente of zelfs de provincie. Lokale horeca en toeristische attracties zoals het Drents Museum, Wildlands en de binnenstad van Groningen profiteren van extra bezoekers⁷. Lokale leveranciers kunnen bovendien hun producten aanbieden op het park. De markt op het park biedt ruimte voor 60 tot 70 leveranciers per dag³.

Kijkend naar het vloeroppervlakte van winkels in Arnhem, dan ligt dit onder het gemiddelde voor gemeenten met een vergelijkbaar aantal inwoners²³. Een toename in bezoekers kan voor meer conversie zorgen bij lokale ondernemers in Arnhem en andere omliggende dorpen/steden.

3.3 Waarde voor sociale processen

Relatie welzijn en vrijetijd

Het SCP onderzoekt sinds 1975 de vrijetijdsbesteding van Nederlanders. Dit onderzoek wordt eens in de vijf jaar uitgevoerd. Uit het meest recente onderzoek (2016) komt naar voren dat het voor vrijwel alle Nederlanders (96%) van belang is om in hun vrije tijd te kunnen doen waar zij zelf zin in hebben. Ook ontspannen en uitrusten is voor veel Nederlanders belangrijk (94%)⁴. Een mogelijk effect hiervan is het feit dat Nederlanders graag op vakantie gaan: 'Europees gezien behoren we tot een select groepje landen waarin meer dan 80 procent van de bevolking van 15 jaar en ouder in een jaar op vakantie gaat'⁴. Van Dijk geeft aan dat de bereidheid van Nederlanders om in eigen land op vakantie te gaan gegroeid is. Belangrijke factoren om Nederlandse toeristen te verleiden zijn volgens van Dijk naast gebiedspromotie en het versterken van een toeristisch netwerk ook het uitbreiden van het aanbod aan toeristische voorzieningen¹⁷.

Dat er een relatie bestaat tussen welzijn en vrije tijd is veelvuldig onderzocht en bewezen²⁴. Zowel passieve als actieve deelname aan vrijetijdsactiviteiten draagt bij aan de kwaliteit van leven²⁵. Een belangrijke factor in vrijetijdsbesteding is geluk. Naast geluk en gezondheid en geluk en werk is er ook een correlatie met geluk en vrije tijd. 'Vakantiegeangers voelen zich over het algemeen beter tijdens hun vakantie, in vergelijking met hun dagelijkse leven. Het verbetert ons psychologisch welbevinden, onze gezondheid en stimuleert verbinding met anderen'¹. Toerisme en recreatie draagt bij aan het psychologische welbevinden zoals het verminderen van stress. Daarnaast biedt het ruimte voor bezinning, verwondering, integratie/ verbinding met anderen, het (her)ontdekken van de eigen leefomgeving maar ook troost. Bovendien heeft onderzoek aangetoond dat een dagje uit of op vakantie gaan tot meer geluk leidt naarmate men actiever is. In het rapport 'Maatschappelijke waarde van toerisme en recreatie' is een vragenlijst uitgezet onder organisaties/ondernemers uit de sector. Uit de vragenlijst blijkt dat ondernemers uit de categorie 'campings/ vakantieparken' vaker dan gemiddeld aangeven dat hun gasten 'beweging en energie' zoeken¹.

Bewoners

Naast het effect van de 'attractie' op bezoekers van buitenaf draagt de omgeving ook bij aan de 'attractie', wat in veel gevallen plaatsvindt in de leefomgeving van bewoners binnen een regio. Uit diverse onderzoeken en studies blijkt dat bewoners in zekere mate (de ontwikkeling van) toeristische attracties steunen en de waarde hiervan erkennen¹. Dit neemt niet weg dat zij de nadelen hiervan negeren. Er is onderzoek wat aantoonde dat wanneer bewoners economisch voordeel ervaren uit de komst van nieuw toeristisch aanbod, een meerderheid een positieve houding heeft, ondanks de eventuele negatieve effecten³⁰. Toerisme en recreatie draagt bij aan zowel het kwantitatieve als kwalitatieve aanbod aan recreatievoorzieningen in de leefomgeving van bewoners. Veel ondernemers van toeristische attracties stellen hun producten of diensten ook beschikbaar aan bewoners. 'In veel gevallen zullen vaste klanten zelfs bewoners zijn'¹.

Aan de hand van een online vragenlijst onder inwoners van Texel, Hanzesteden, provincie Zeeland en Zuid-Limburg is gekeken naar de aspecten die de houding van inwoners ten aanzien van toerisme en recreatie bepalen. 'Belangrijkste conclusie van de vier afzonderlijke onderzoeken is dat er steun is voor toerisme onder de inwoners van de toeristische regio's. In de Hanzesteden, provincie Zeeland en de regio Zuid-Limburg is er brede steun, met name verklaarbaar vanuit de in ruime mate ervaren positieve economische effecten van toerisme en ook de gevoelde trots dankzij toerisme en in mindere mate de sociale verbondenheid en het genoten persoonlijk economische voordeel'¹.

Uit een recent onderzoek vanuit HZ Kenniscentrum Kusttoerisme naar de impact van toerisme op de leefbaarheid in Zeeland, blijkt dat er een verband is tussen de 'toeristische intensiteit en de leefbaarheid'³¹. 'De gemeente Veere, de Zeeuwse gemeente met de hoogste toeristische druk, heeft de hoogste leefbaarheidsscore en de gemeente Terneuzen, de Zeeuwse gemeente met de laagste toeristische druk, de laagste leefbaarheidsscore'¹. Wanneer hierop wordt ingezoomd dan lijkt dit verband met name te worden beïnvloed door het aandeel 'voorzieningen per gemeente'³¹. Een toename van bezoekers wordt voor een meerderheid van inwoners gezien als een verbetering van de sfeer. **Wanneer er een balans is tussen bewoners en bezoekers kunnen bezoekers zorgen voor Levensduur en gezelligheid in winkels, restaurants, nachtclubs, etc.** ¹ Toerisme kan zorgen voor bepaalde 'reuring'.

Wat betekent dit voor Waterpark Veerse Meer Nieuw?

Het Waterpark is voor bezoekers een vorm van vakantie en vrijetijd, wat zowel het fysieke als mentale welzijn bevordert. Ontspanning en plezier vormen de voornaamste sociale aspecten die hier een positieve bijdrage aan leveren, maar ook ontmoetingen/ contacten met anderen worden bij Waterpark Veerse Meer Nieuw bovengemiddeld gestimuleerd, door de uitgebreide centrumvoorzieningen en activiteiten die het park biedt. Ook de sociale effecten op bewoners kunnen een positieve bijdrage hebben, doordat een deel van de recreatievoorzieningen ook voor hen toegankelijk wordt (Oevers Veerse Meer, natuurgebied, fiets- en wandelpaden door het park). Reuring, sfeer en toeristische bestedingen die de bezoekers met zich meebrengen kunnen direct en indirecte impact hebben op de leefbaarheid van de omgeving.

Participatie

Van Dijk stelt dat inwoners moeten worden betrokken bij de plannen voor nieuwe recreatieve attracties. 'Die staan niet altijd te springen om meer toeristen. Ze waarderen de rust in de omgeving en willen geen 'busladingen met Chinezen' zoals in Giethoorn of Amsterdam. De rust is juist de aantrekkingskracht van de regio, dus ook de sector heeft er baat bij die in stand te houden. Het is zaak om de inwoners mee te nemen en te laten zien wat toerisme op kan leveren' ¹⁷. Bewoners profiteren uiteindelijk van de sociale waarden en van toerisme en recreatie, maar zij ervaren tegelijkertijd ook de negatieve kanten hiervan. Voor ontwikkelaars die hun bestemming serieus nemen is dit een voorwaarde¹.

Bewoners leveren een belangrijke bijdrage aan de kwaliteit en ontwikkeling van het toeristische-recreatief product. De draagkracht van de lokale regio bepaalt namelijk het sociale effect van toerisme. 'Wanneer de toeristische druk (combinatie van bezoekersintensiteit, bezoekersdichtheid en gedrag van bezoekers) groter is dan de draagkracht (d.w.z. het vermogen van een bestemming om bezoekers te ontvangen zonder negatieve effecten) dan ontstaan er problemen'¹. Deze zogenaamd disbalans tussen de draagkracht van bewoners en toeristische druk vanuit de attractie, kunnen leiden tot onrust.

De literatuur bevestigt dat het vroegtijdig betrekken van inwoners essentieel is bij het ontwikkelen van nieuw aanbod. Bewoners zijn uiteindelijk degenen die het meeste profiteren en leveren een belangrijke bijdrage aan de kwaliteit en ontwikkeling van het aanbod. Zij kunnen echter ook negatieve kanten ervaren, waardoor vroegtijdige communicatie en participatie hierin een voorwaarde is. 'Het organiseren van betrokkenheid is uitdagend (hoe zorg je er bijvoorbeeld voor dat ook minderheden en kwetsbare groepen worden meegenomen?), maar wanneer we de draagkracht van een bestemming serieus nemen en succesvol willen zijn, is er geen andere mogelijkheid'¹.

Wat betekent dit voor Waterpark Veerse Meer Nieuw?

Dat Driestar de participatie van diverse stakeholders in een vroegtijdig stadium heeft gefaciliteerd, werd al uitgebreid genoemd in de interviews. Zij trachten bovendien het concept aan te sluiten op de toekomstige gebiedsvisie Veerse Meer 2030³⁷. Het nieuwe bestemmingsplan is tot stand gekomen in samenspraak met diverse stakeholders, zoals de gemeente Middelburg, provincie Zeeland, Waterschap Scheldestromen, Zeeuwse Milieu Federatie, Natuurmonumenten en Zeeuws Landschap. Daarnaast hebben inwoners uit onder meer Arnhem, Lewedorp en Wolphaartsdijk deel kunnen nemen aan de participatietrajecten 'Verkeer' en/of 'Landschappelijke inpassing en natuur', waarbij zij niet alleen hebben kunnen meedenken maar waar er ook ruimte was om mogelijkheden te kunnen inbrengen³. 'In samenwerking met de gemeente Middelburg zijn er meer dan 50 bijeenkomsten georganiseerd. Dankzij expertmeetings en participatietrajecten zijn veel suggesties en aanbevelingen van deskundigen, omwonenden en andere belanghebbenden terug te vinden in de nieuwe plannen. Hierdoor zijn de plannen voor Waterpark Veerse Meer naar een hoger niveau getild'⁴.

Gevoel van veiligheid

Een belangrijk punt in de sociale processen is de relatie tussen toerisme en recreatie met veiligheid. De aanwezigheid van bezoekers kan zowel positieve als negatieve invloed hebben op het gevoel van veiligheid. Negatief in de vorm van diefstal, vandalisme, gokken of verslaving. Positief wanneer er bij de komst van toeristisch aanbod bepaalde toegangswegen of fiets-wandelpaden worden verbeterd. Op indirect niveau kan met name de deelname aan sport vormen van (jeugd) criminaliteit en asociaal gedrag tegengaan, doordat dit verveling tegengaat en omdat bijvoorbeeld bij competitieve sporten bepaalde normen en waarden worden geleerd^{27,28}.

Wat betekent dit voor Waterpark Veerse Meer Nieuw?

Mogelijke neveneffecten zoals vernielingen, diefstal, inbraak of geweld zijn volgens het haalbaarheidsonderzoek van ZKA niet van toepassing op Waterpark Veerse Meer Nieuw, doordat het park met name gezinnen met (jonge) kinderen als doelgroep heeft. Uit gegevens van het CBS (2018) blijkt dat het aantal incidenten in de regio Hof van Saksen minder vaak voorkomen dan het landelijk gemiddelde²⁹.

Het luxe concept spreekt bovendien bepaalde doelgroepen meer aan dan anderen. De prijs per logie is gemiddeld hoger, zodat doelgroepen met een modaal huishoudinkomen vaker worden aangetrokken. Ook de centrumvoorzieningen zijn ingericht op zogenaamde extended families '[vakanties waarbij meerdere generaties en /of gehele families met elkaar op vakantie gaan]'⁷.

Trots van bewoners

De komst van bezoekers kan bovendien als effect hebben dat inwoners hun eigen regio vanuit een ander perspectief bekijken. 'Bewoners voelen zich trots, omdat hun regio blijkbaar de moeite waard is om naar toe te komen'¹. Uit het onderzoek vanuit HZ Kenniscentrum Kusttoerisme blijkt ruim de helft (58%) van de inwoners het eens is met de stelling: "Door toerisme wil ik anderen vertellen wat mijn gemeente te bieden heeft"³¹.

Wat betekent dit voor Waterpark Veerse Meer Nieuw?

Eerder bleek al dat het Waterpark Veerse Meer Nieuw een onderscheidend karakter heeft, zowel op provinciaal als landelijk niveau. Het park wordt bovendien gerealiseerd in het 'achterland' van Zeeland, waardoor toeristen naast de kustgebieden ook meer naar deze regio getrokken worden. Mogelijk effect hiervan is de regionale trots, doordat bezoekers van het park ook naar de naastgelegen toeristische attracties gaan en dit dus de moeite waard vinden om te bezoeken. Deze regionale trots door de komst van relatief grote bezoekersaantallen verhoogd niet alleen het draagvlak voor het Waterpark, maar ook de identiteit van de regio. Door de toeristische groei is destinationmarketing voor Walcheren mogelijk, waar sectoren van buiten de regio ook van kunnen profiteren.

Ontmoetingen/ contact met anderen

Dat bewoners en bezoekers in toeristische gebieden met elkaar in contact komen is onvermijdelijk, omdat bewoners deel uitmaken van de zogenaamde toeristische ervaring^{32,33,34}. Ook al heeft dit niet de prioriteit van bewoners, dan nog zal er altijd interactie plaatsvinden, bijvoorbeeld over informatie bij aankoop van producten of diensten. Wanneer bewoners en bezoekers met verschillende achtergronden met elkaar interactie hebben, kan dit vooroordelen uit de weg ruimen en leiden tot vriendschap³⁵. Er zijn onderzoeken bekend waaruit blijkt dat bewoners het uitwisselen van culturele informatie als positief effect zien van toerisme. In het onderzoek van Gastvrij Nederland benoemen ondernemers de faciliterende rol die zij hebben bij ontmoetingen tussen mensen¹. 'Ook wordt genoemd dat toerisme een belangrijke rol speelt in de samenleving: als er geen 'bezoekers van buitenaf' komen is er minder diversiteit in de ontmoetingen tussen mensen'.

Wat betekent dit voor Waterpark Veerse Meer Nieuw?

De interviews van ZKA met diverse ondernemers tonen aan dat Hof van Saksen een meer open en betrokken karakter heeft gekregen na de overname van Driestar. Tijdens daluren mochten inwoners bijvoorbeeld gebruik maken van de centrumvoorzieningen in het park. Tegenwoordig zijn een aantal centrumvoorzieningen zoals de horeca en zwembad nog altijd toegankelijk voor gasten van buitenaf, ondanks de hoge bezettingsgraad. 'Na de eerste jaren had het park een meer interne blik, na de overname is het vakantiepark actiever betrokken bij en meer onderdeel van het Drentse samengestelde toeristische product. Het park draagt dus op positieve wijze bij aan het imago van Drenthe en Aa en Hunze in het bijzonder'⁷.

Diversiteit en inclusiviteit in werkgelegenheid

Naast een toename in werkgelegenheid biedt toerisme en recreatie ook meer diversiteit aan werkgelegenheid. Minder voor de hand liggende voorbeelden van functies in de sector zijn IT'ers, (online) marketeers, reisadviseurs of econometristen¹⁶. De sector biedt ook veel werkgelegenheid voor lager opgeleiden, die in de sector meer vertegenwoordigd zijn ten opzichte van andere sectoren¹. In een interview met Jouke van Dijk, hoogleraar regionale arbeidsmarkt aan de Rijksuniversiteit Groningen, blijkt de diversiteit aan werkgelegenheid in de sector. Volgens van Dijk is toerisme een 'arbeidsintensieve sector en levert het werk op mbo-2-en 3 niveau'¹⁷. Dit past volgens haar bij de beroepsbevolking van zogenaamde krimpregio's – waar juist voor deze doelgroepen banen verdwijnen. Volgens recente cijfers van het CBS zijn laagopgeleiden in de sector oververtegenwoordigd, waardoor de sector op het gebied van werkgelegenheid een belangrijke maatschappelijke functie heeft¹. Bovendien biedt toerisme kansen voor groepen met een afstand tot de arbeidsmarkt. Op het gebied van inclusie speelt de sector namelijk een rol door werkgelegenheid te bieden voor mensen met verschillende achtergronden (leeftijd, opleidingsniveau, vrouwen, jongeren en werknemers uit krimpregio's)¹⁸.

Tot slot is toerisme en recreatie bij uitstek een sector met kans op werkervaring en doorgroeimogelijkheden. In de horeca doen jongeren bijvoorbeeld hun eerst werkervaring op waarbij ze kennismaken met verschillende basisprincipes van werken, zoals op tijd komen, verantwoordelijkheid nemen en sociale vaardigheden ontwikkelen. Ook andere branches kunnen een rol spelen als leerschool voor jongeren¹. Uit een interview met Schrier van Scalda in Zeeland (MBO) zorgt de vraag naar geschoold personeel dat de sector meer bereid is om deel te nemen aan ontwikkeling van de opleidingen. 'Tegelijkertijd is de vraag vanuit de sector zo groot dat een gevolg is dat mbo studenten die van niveau 2 naar 3 kunnen doorstromen de opleiding niet afmaken omdat de sector 'handjes' nodig heeft'¹⁹.

Wat betekent dit voor Waterpark Veerse Meer Nieuw?

In de plannen van Driestar zijn zoals eerder genoemd 700 arbeidsplaatsen voorzien. Hiervan zijn ongeveer 600 arbeidsplaatsen weggelegd voor lager opgeleiden⁷. Ook biedt Driestar eigen opleidingen in de Hof van Saksen Academy, waarbij jaarlijks 25 medewerkers worden opgeleid die instromen in het park⁷. Driestar wil graag in samenwerking met middelbare- en hogescholen uit de regio opleidingstrajecten opstarten, waardoor ook de regio profiteert. Het park biedt perspectief voor doorgroeimogelijkheden waardoor de werkgelegenheid ook langer in Zeeland blijft. Deze opleidingstrajecten zijn voor Driestar noodzakelijk om het gewenste serviceniveau te realiseren dat men bij Hof van Saksen al gewend is⁷. Naast de eigen opleidingsmogelijkheden en de werkgelegenheid die op het park worden gecreëerd, zorgen bestedingen van bezoekers aan de regionale economie ook indirect voor werkgelegenheid. Deze werkgelegenheid biedt met haar diversiteit aan ondernemers en toeleveranciers in sectoren ook kansen voor banen op verschillende niveaus.

3.4 Waarde voor de leefomgeving

Kwaliteit van natuurlijk erfgoed

Toerisme en recreatie heeft ook effect op de natuur en biodiversiteit. Natuur is een essentieel onderdeel in het bestaansrecht van ondernemers in de sector. Veel toeristische voorzieningen zijn namelijk deels buiten of liggen in een typerende natuurlijke omgeving. Het is dan ook belangrijk om de natuur te beschermen³⁸. Dit besef groeit ook bij ondernemers. 'Van Dijk benadrukt bijvoorbeeld dat wanneer men in Groningen het toerisme wil gebruiken als economische kans, je moet zorgen voor het landschap en de natuur, omdat dit haar belangrijkste goed is'¹. Dit kan ook leiden tot een afnemend gevoel van veiligheid en gezondheid onder bewoners³⁹. Onderzoek toont de negatieve associatie van toerisme met milieu, maar deze aspecten hoeven elkaar niet altijd negatief te beïnvloeden. De sector is zich er namelijk ook meer van bewust dat de sector klimaatverandering veroorzaakt en er zijn diverse voorbeelden bekend van ondernemers uit de sector die hier aandacht aan besteden. Bedrijven zoeken naar manieren om de uitstoot te verminderen, door energie-en waterbesparing, afvalbeheer of circulair bouwen. De praktijk toont ook dat er naar andere oplossingen wordt gezocht, zoals innovatie, gedragsverandering of operationele efficiency^{40, 41}.

In het onderzoek van Gastvrij Nederland onder ondernemers uit de sector blijkt dat 68% van de respondenten vindt dat toerisme en recreatie een positieve invloed heeft op de kwaliteit van natuur, water of landschap. 25% geeft aan een negatieve invloed te ervaren. In de open antwoorden komt enerzijds naar voren dat ondernemers dit niet als hun verantwoordelijkheid zien (gemeentes, stichtingen en Staatsbosbeheer richten zich hierop) en anderzijds dat zij een actieve rol spelen binnen dit thema (spreiding van bezoekers, donaties, zonering/ routing, het geven van voorlichting etc.)¹.

Wat betekent dit voor Waterpark Veerse Meer Nieuw?

Door het toevoegen van water in de vorm van schorren en slikken wordt de natuurhistorie in het landschap herstelt. In de nieuw plannen worden bovendien de oevers aan het Veerse Meer verbeterd. Bovendien dragen bestedingen van bezoekers aan activiteiten in de regio bij aan het onderhoud en beheer van de natuur.

Anders dan bij Hof van Saksen zal er bij Waterpark Veerse Meer Nieuw veertien hectare landbouwgrond worden omgevormd tot beschermd Zeeuws landschap. Dit aangelegde natuurgebied is nodig voor een betere inpassing van het vakantiepark in het landschap, bijvoorbeeld doordat het dient als overgangsgebied tussen het park en de omliggende natuurgebieden. 'Hierdoor worden De Piet en het Natura 2000 gebied versterkt en beschermd'³.

De participatiebijeenkomsten hebben bovendien geleid tot een betere inpassing van het vakantiepark in de natuurlijke omgeving, zo bleek al uit de interviews.

'Belangenorganisaties die zich inzetten voor de biodiversiteit en het beschermen van Het omliggende natuurgebied zijn tevreden over de wijze waarop hun eisen en wensen zijn ingewilligd. 'De karakteristieke silhouet van de Stad Veere blijft zichtbaar en

cultuurhistorische landschapselementen komen weer terug. Robuuste groenstructuren zorgen voor natuurbeleving en de extra toevoeging van een beschermd Zeeuws landschap zorgt ervoor dat de Natura 2000-doelen versterkt worden³. Ook de zichtlijnen van zowel het land als de waterkant blijven behouden, doordat de bebouwing niet zichtbaar is vanuit beide kanten.

Ecologische footprint/ duurzaamheid

Zes op de tien Nederlanders vinden het thema duurzaamheid belangrijk. 'Burgers maken zich zorgen over het verdwijnen van de openheid, vergezichten en bomen, en over de toename van het aantal windmolens, zonneparken en distributie- en datadozen'⁴. Het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL) pleit voor een volwaardige meeweging van de kwaliteit van het landschap bij het plannen van projecten die de leefomgeving beïnvloeden.

In de eerste helft van 2020 daalde volgens het KNMI de wereldwijde CO2 uitstoot met 8,8%. Een groot deel van de daling is veroorzaakt door het uitbreken van corona⁴². Volgens een onderzoek van IPSOS in opdracht van ABN AMRO blijkt dat ruim 71% van de Nederlanders de 'positieve effecten op het klimaat die voortkomen uit de coronacrisis wil vasthouden'⁴³. Het aandeel dat bereid is hiervoor het eigen reisgedrag aan te passen is gestegen van een kwart in 2019 naar bijna de helft in 2020. Bewust minder vliegen hoort daar ook bij. 'Niet eerder gaven zoveel mensen aan dat het klimaat belangrijk is en daar zelf ook naar te willen handelen'⁴³.

Naar verwachting zullen ontwikkelingen op het gebied van duurzaamheid alleen maar toenemen. Het zal steeds meer een voorwaarde worden, waarbij gasten dit verwachten van een vakantiepark. 'De circulaire economie waarop de overheid gaat sturen zal voor grote veranderingen zorgen. Circulariteit dient dan ook al bij de inkoop meegenomen te worden om toekomstige doelen op dit gebied te behalen. Ook zal er een tijd komen dat mensen zelf verantwoordelijk worden gesteld voor hun footprint; dit zal invloed hebben op wanneer men waar wil verblijven en hoe men daarnaartoe gaat'⁸. Het verblijven in vakantiewoningen heeft meer negatieve impact op de omgeving dan een verblijf zoals kamperen of hotel⁷.

Wat betekent dit voor Waterpark Veerse Meer Nieuw?

Door de hoge bezetting is de impact op de omgeving en het landschap vanuit Waterpark Veerse Meer Nieuw sterker in vergelijking met andere vakantieparken. Driestar houdt in haar plannen echter rekening met deze impact. Bij de bouw van de recreatiewoningen wordt bijvoorbeeld, waar mogelijk, natuurlijke en herbruikbare materialen gebruikt. Ook wordt er bij het ontwerp rekening gehouden met het feit dat de materialen ooit gedemonteerd en hergebruikt moeten worden en dat deze in de toekomst aangepast moeten worden aan de kwaliteitseisen van de gasten. Ook op het gebied van warmtevoorzieningen wordt naar duurzame oplossingen gezocht en in de restaurants en winkels worden (biologische) producten van lokale leveranciers aangeboden⁷. Hof van

Saksen is gecertificeerd met de Green Key Gold, een internationaal kenmerk voor duurzame bedrijfsvoering in de sector.

Buiten de aankomst- en vertrektijden is het park bovendien autovrij. Het park biedt daarnaast ongeveer 1500 huurfietsen aan en de mogelijkheid tot het huren van een elektrische golfkart voor op het park, waardoor na aankomst de uitstoot door vervoer verminderd.

Infrastructuur, openbaar vervoer en mobiliteit

Een onderzoek van de World Tourism Organization (UNWTO) toont aan dat 72% van de inwoners uit diverse landen de positieve effecten van toerisme erkent op de infrastructuur en publieke voorzieningen⁴⁴. Toerisme en recreatie creëert draagvlak om zowel de kwaliteit als kwantiteit van bijvoorbeeld openbaar vervoer, het wegennet, gezondheidszorg of handhaving en veiligheid te verbeteren. Grote internationale trekpleisters of toeristische gebieden kunnen ook uit een regio met kleine kernen bestaan, waardoor voorzieningen als een huisarts, brandweer of geldautomaat mogelijk worden gemaakt. Toch wordt de link met positieve gevolgen niet altijd gelegd, toerisme en recreatie kan ook druk geven op deze voorzieningen, met name op de infrastructuur (Verminderde doorstroom, gevaarlijke verkeerssituaties, hoger onderhoud). Ook hier is aandacht voor de zogenaamde balans tussen toeristische druk en de leefomgeving cruciaal. Op plaatsen waar de balans tussen de mobiliteit van bewoners en bezoekers niet in evenwicht is, kan een lokale of provinciale overheid bewust zoeken naar oplossingen. Denk hierbij ook aan zogenaamde 'zachte mobiliteit', zoals fiets- en wandelpaden maar ook technische oplossingen⁴⁵. 'Denk aan sensoren die de toegang tot een historisch centrum controleren, web portals om mobiliteitsgegevens te delen en GPS-systemen die bezoekersstromen sturen'. Eerder bleek al uit diverse onderzoeken dat bewoners positief staan tegenover de komst van toerisme en recreatie. Andere onderzoeken tonen bovendien aan dat bewoners erkennen dat toerisme en recreatie bijdraagt aan de beschikbaarheid van voorzieningen, waardoor hun kwaliteit van leven wordt verhoogd^{46,47}.

Kijkend naar het wegennet, dan blijkt uit diverse verkeersonderzoeken dat er op dit moment al knelpunten zijn, met name in de kleine kernen Wolphaartsdijk en Arnhemuiden. Deze verkeersdrukte zal de komende jaren verder toenemen door autonome groei zoals een toename in bewoners en bezoekers in combinatie met toenemend autobezit en autogebruik³.

Wanneer we kijken naar de bereikbaarheid in het openbaar vervoer van Walcheren dan valt op dat steden als Middelburg en Vlissingen vanuit de Randstad bereikbaar zijn per trein. Echter blijken de kleine kustplaatsen (waaronder de gemeente Veere) weinig tot geen mogelijkheid te bieden tot openbaar vervoer. Wanneer vakantieparken in Zeeland hun centrumvoorzieningen uitbreiden kan de verkeersdrukte afnemen. Er doen zich echter ook problemen voor op het gebied van veiligheid en doorstroming bij de bestaande spoorwegovergangen in Arnhemuiden en Lewedorp³.

‘De provincie Zeeland, het waterschap Scheldestromen en de gemeenten Goes, Borsele en Middelburg hebben daarom besloten tot een gezamenlijke aanpak voor het opstellen van een gebiedsontsluitingsvisie. Hierin wordt gewerkt aan diverse korte en lange termijnoplossingen om de verkeersstromen te bevorderen waarmee met name de kleine kernen worden ontsloten’³.

Wat betekent dit voor Waterpark Veerse Meer Nieuw?

Uit de diepte-interviews bleek al dat de huidige verkeerssituatie beperkingen met zich meebrengt en de verwachting is dat dit de komende jaren door autonome groei zal toenemen. Uit het verkeersonderzoek is ook gebleken dat het aantal verplaatsingen in Arnhem met 16% zal toenemen. Waterpark Veerse Meer Nieuw ligt niet in of nabij het centrum van Arnhem en er zijn bovendien ook andere uitvalswegen. Toch is aanpassing aan de infrastructuur noodzakelijk voor een goede ontsluiting voor zowel bewoners als bezoekers van het park. Met name op de wisseldagen (maandag, vrijdag) zal het aantal verkeersbewegingen toenemen. De tijdstippen hiervan staan echter altijd vast en vallen buiten de tijden van woon-en werkverkeer, waardoor de af-en aanvoer beter gecontroleerd kan worden en de overlast voor omwonenden wordt verlaagd⁷.

Ten opzichte van het huidige bestemmingsplan zal Waterpark Veerse Meer Nieuw 34% minder accommodaties realiseren, waardoor er ook 25% minder bezoekers en dus verkeersbewegingen komen dan oorspronkelijk het geval zou zijn. ‘Dat betekent in het hoogseizoen niet ongeveer 7.343, maar 5.499 recreanten’ per week. Bovendien biedt het concept jaarrond activiteiten aan die ook bij slecht weer aantrekkelijk zijn. Zo zorgt Hof van Saksen in het laagseizoen voor 40% en in het hoogseizoen voor 58% minder verkeersbewegingen ten opzichte van andere parken met geen of minder centrumvoorzieningen.

Kwaliteit en kwantiteit van openbare ruimtes

Toerisme en recreatie heeft ook invloed op de uitstraling van de publieke ruimtes. Uit diverse onderzoeken blijkt dat inwoners de positieve effecten hiervan erkennen^{48, 49, 50}. Er is bovendien een verband aangetoond tussen de kwaliteit van de gebouwde omgeving en het aantal bezoekers in diezelfde omgeving. De komst van meer bezoekers leidt tot meer investeringen in de openbare ruimtes zoals straten, fiets- en wandelpaden en groenstroken^{51, 52}.

In het onderzoek van Gastvrij Nederland vindt een meerderheid (60%-70%) van de ondernemers uit de sector dat toerisme en recreatie een positieve bijdrage levert aan de kwaliteit van publieke ruimtes, infrastructuur en mobiliteit, openbaar vervoer en publieke voorzieningen¹. 15% van de ondernemers geeft aan dat toerisme en recreatie hier een negatieve bijdrage aan levert. Dit is ook afhankelijk van de regio waarin een ondernemer actief is. Op plaatsen waar sprake is van ‘overtourisme’ is de invloed dan ook vaker negatief.

Wat betekent dit voor Waterpark Veerse Meer Nieuw?

Door de komst van Waterpark Veerse Meer Nieuw zal niet alleen de infrastructuur verbeterd worden. Het kan mogelijk ook leiden tot verbetering van de uitstraling van de openbare ruimtes in Arnhem. Bovendien wordt het Waterpark Veerse Meer Nieuw opengesteld voor publiek, met ongeveer 15 km aan fiets- en wandelroutes. Bewoners die willen recreëren aan het Veerse Meer zijn hierdoor eerder op de plaats van bestemming dan in de huidige situatie, waarin zij om het park moeten fietsen. Dit is een directe verbetering van de openbare ruimte voor recreatie aan het Veerse Meer. De fiets- en wandelpaden trekken bovendien door een natuurrijke omgeving. De oever aan het Veerse Meer wordt vergroot, waardoor er ook meer plek is voor inwoners om te recreëren.

Toeristische druk

Naast verkeersdrukte heeft toerisme en recreatie ook invloed op het aantal bezoekers in de omgeving. Neveneffecten hiervan kunnen door bewoners als negatief worden ervaren. Eerder bleek al dat Zeeland sterk inzet op toerisme, waardoor het gevaar dreigt dat er een disbalans ontstaat. Het aantal overnachtingen in Zeeland was volgens het CBS in 2019 bijna drie keer zo groot als het aantal inwoners⁶. Het aantal overnachtingen per inwoner is in Veere vergelijkbaar met de gemeente Noord-Beveland, waar toeristische trekpleisters liggen. De toeristische druk in Arnhem is ten opzichte van andere Zeeuwse gemeente niet of nauwelijks hoger. De druk is zelfs lager onder toeristische hotspots zoals Domburg, Vrouwenpolder, Zoutelande, Renesse, Burgh-Haamstede en Cadzand-Bad⁷.

‘In Zeeland liggen recreatieve voorzieningen gemiddeld op 9,1 km afstand. Dat is bijna twee keer zover als in de rest van Nederland en op Walcheren zijn die afstanden soms nog langer. Voor een bezoek aan een museum, bioscoop of andere attractie ben je veelal aangewezen op de auto’³. Het is daardoor logisch dat het aantal verkeersbewegingen en de toeristische druk toeneemt.

Wat betekent dit voor Waterpark Veerse Meer Nieuw?

Ook wanneer rekening wordt gehouden met een toename van het aantal overnachtingen in Middelburg door de komst van Waterpark Veerse Meer Nieuw, blijkt de toeristische druk vergelijkbaar of lager te liggen dan in andere Zeeuwse gemeentes¹³. Bovendien zou het originele plan voor Waterpark Veerse Meer uit het huidige bestemmingsplan voor meer toeristische druk zorgen, wat een grotere impact heeft op de leefomgeving³. Ook trekt het originele plan meerdere soorten doelgroepen aan, wat het risico op onveilig gevoel kan vergroten. Waterpark Veerse Meer Nieuw focust zich op families en gezinnen met kinderen om overlast tegen te gaan.

De strategie van Driestar is bovendien om bezoekers zoveel mogelijk op het park te behouden, waarbij ook rekening wordt gehouden met seizoensinvloeden. 'In het toeristische seizoen werkt de landschapsinrichting versterkend, met ook onder meer een eigen strandje. In de overige seizoenen zorgt de bebossing rondom het vakantiepark voor enige vorm van beschutting, waardoor het open karakter waar Zeeland doorgaans door gekenmerkt wordt geen nadeel vormt'⁷.

3.5 Conclusies

Economische waarde

Waterpark Veerse Meer Nieuw zal effect hebben op de lokale economie in de vorm van belastinginkomsten. Met een schatting van 900.000 overnachtingen per jaar zou dat neerkomen op 2 miljoen euro aan toeristenbelasting. Het vergelijkbare park Hof van Saksen draagt met de toeristenbelasting 15% bij aan de totale baten van de gemeente waaraan zij belasting betaald. Daarnaast zijn er nog andere vormen van belasting die als inkomsten voor de gemeente geteld kunnen worden. Waterpark Veerse Meer Nieuw speelt met het onderscheidende concept in op de verwachte trends en ontwikkelingen binnen vakantieparken, waardoor het niet alleen meer garantie heeft op succes maar ook op de lange termijn een meerwaarde is voor de provincie Zeeland. Het zorgt bovendien voor meer spreiding van het toerisme in het achterland.

Ook op het gebied van werkgelegenheid heeft Waterpark Veerse Meer Nieuw een bijdrage. Naast de naar schatting 700 arbeidsplaatsen die zij zelf creëert zorgen bestedingen door gasten ook voor werkgelegenheid op lokaal en regionaal niveau. Kijkend naar Hof van Saksen, dan is daar een stijging in werkgelegenheid te zien die hoger is dan het provinciaal gemiddelde. Door het toevoegen van verblijfseenheden voor personeel wordt werkgelegenheid van buiten de regio bovendien ook aantrekkelijker. De werkgelegenheid zal naar verwachting, in tegenstelling tot traditionele parken, minder last hebben van seizoensinvloeden. De komst van Waterpark Veerse Meer Nieuw kan ook bijdragen aan het vestigingsklimaat in de regio, doordat meer bestedingen vanuit gasten zorgt dat lokale voorzieningen in stand gehouden worden. Doordat naar verwachting bezoekers de regio verkennen komt dit ten gunste aan de profilering van die regio op zowel toeristisch als zakelijk niveau.

Economische effecten:

- › Inkomsten gemeenten door belastingen
- › Inkomsten ondernemers door extra bezoekers
- › Inkomsten voor toeleveranciers
- › Meer werkgelegenheid en onderwijs
- › Verbetering vestigingsklimaat van de regio
- › Doorgroeimogelijkheden en leren van vaardigheden

Waarde voor sociale processen

Waterpark Veerse Meer Nieuw is voor bezoekers een vorm van vakantie en vrijetijd, wat zowel het fysieke als mentale welzijn bevordert. Doordat Waterpark Veerse Meer Nieuw ontspanning en plezier stimuleert in de vorm van een vakantie, draagt het bij aan het welzijn en geluk van haar gasten. Dit wordt bovendien versterkt door de ruim 200 activiteiten en centrumvoorzieningen waar gasten uit kunnen kiezen tijdens hun bezoek. Deze activiteiten hebben naast vermaak ook een educatieve component.

Daarnaast heeft het park indirecte impact op het sociale welzijn van bewoners. Deels door de recreatiemogelijkheden die voor hen mogelijk worden, maar ook doordat de komst van toerisme voor meer levendigheid, sfeer en gezelligheid kan zorgen,

bijvoorbeeld in winkels en restaurants. De literatuur benadrukt het belang van participatie bij bewoners. Doordat dit in een vroeg stadium is gebeurd is de kwaliteit van het aanbod verhoogd en past het aanbod beter in de omgeving. De komst van Waterpark Veerse Meer Nieuw zal naar verwachting geen negatieve invloed hebben op het gevoel van veiligheid, doordat de doelgroep die zij aantrekken geen zogenaamde 'risicogroep' vormt voor diefstal, vandalisme of verslaving. De komst van het park heeft als effect dat bezoekers de lokale omgeving verkennen. Dit kan onder bewoners leiden tot regionale trots, omdat bijvoorbeeld toeristen hun regio of dorp de moeite waard vinden om te bezoeken.

Tot slot zorgt het park naast meer werkgelegenheid in de regio ook voor meer diversiteit en inclusiviteit van de werkgelegenheid. Het biedt banen op mbo- en hbo-niveau en kent veel verschillende functies binnen diverse sectoren zoals ICT, vervoer en handel. Er zijn binnen het park ook diverse doorgroeimogelijkheden. Horeca in het bijzonder leent zich bovendien uitstekend voor jongeren om kennis en ervaring op te doen met de normen en waarden van werken. Bovendien biedt de indirecte werkgelegenheid ook kansen voor mensen met een achterstand op de arbeidsmarkt.

Effecten op sociale processen:

- Geluk, ontspanning, plezier
- Vermindering van stress
- Gevoel van veiligheid
- Ruimte voor bezinning, verwondering, inspiratie
- Ontmoetingen/ contact met anderen
- Beweging/ fitheid/ energie
- (Her)ontdekken eigen leefomgeving
- Trots van bewoners/ versterkte identiteit
- Diversiteit en inclusiviteit in werkgelegenheid

Waarde voor de leefomgeving

Een belangrijk aspect binnen de plannen van Waterpark Veerse Meer Nieuw is het toevoegen en herstellen van de natuur. Anders dan bij Hof van Saksen zal er bij Waterpark Veerse Meer Nieuw veertien hectare landbouwgrond worden omgevormd tot beschermd Zeeuws landschap. Het toevoegen van water heeft bovendien een positief effect op de biodiversiteit. De impact van Waterpark Veerse Meer Nieuw op de natuur is in die zin positief, in het oog nemend dat deze nieuwe natuur wel is 'aangelegd'. Wensen van diverse milieuorganisaties op het gebied van de natuurlijke omgeving zijn doorgevoerd in de plannen. Inkomsten die voortvloeien uit uitgaven en belasting bieden ook ruimte voor onderhoud en ontwikkeling van de natuur in de omgeving.

Op het gebied van duurzaamheid wordt de uitstoot beperkt en deels gecompenseerd door de aanplanting van bomen en het autovrij maken van het park. Het park houdt ook rekening met circulair bouwen, energieopwekking, het creëren van schaduw, verantwoord afvalbeheer en het aanbieden van biologische producten. Ten opzichte van traditionele parken is Hof van Saksen vooroplopend op het gebied van duurzaamheid, waarbij het park is gecertificeerd met het Green Key Gold keurmerk.

Aan de impact van de plannen op de infrastructuur is in het vorige hoofdstuk al veel aandacht besteed. De komst zal in ieder geval moeten leiden tot verbeteringen van de bestaande infrastructuur in meerdere gemeenten. De komst van meer bezoekers kan bovendien als indirect effect hebben dat dit kan leiden tot verbetering van de publieke voorzieningen en uitstraling van de openbare ruimtes. Naar verwachting zal de toeristische druk beperkt blijven, doordat het aantal overnachtingen per inwoner in Middelburg vaak vergelijkbaar of lager is dan andere (toeristische) gemeenten. Bovendien moet het all-inclusive concept zorgen dat het aantal bewegingen buiten het park wordt beperkt.

Effecten op de leefomgeving:

- › Kwaliteit en kwantiteit van openbare ruimtes (straatbeeld, inrichting, sfeer)
- › Kwaliteit en kwantiteit van recreatieve voorzieningen (recreatiemogelijkheden)
- › Kwaliteit en kwantiteit horeca en detailhandel
- › Infrastructuur, openbaar vervoer en mobiliteit
- › Kwaliteit van natuurlijk erfgoed
- › Kwaliteit van cultureel erfgoed
- › Toeristische druk
- › Ecologische footprint/ duurzaamheid

Conclusies

1. Stakeholders

Tijdens de diepte-interviews zijn de volgende stakeholders benaderd: Driestar, gemeente Middelburg, Jet Manrho, Jumbo Arnhem, Stichting Behoud Hoogaars, Vliegveld Midden-Zeeland, Waterschap de Schelde-Stroom en stichting Aqua Familia.

Stakeholders zijn positief over de ontwikkeling van Waterpark Veerse Meer Nieuw

Stakeholders kijken (zeer) positief naar de plannen van Driestar voor Waterpark Veerse Meer Nieuw. Met name de toevoeging van meer natuur en de ruime opzet worden als positief aspect zien. Daarnaast worden ook het hoge kwaliteitsniveau en het feit dat Driestar de recreatiewoningen in eigen beheer houdt als positieve aspecten benoemd. Stakeholders zijn niet alleen positief vanuit eigenbelang, zij geven de voorkeur aan het nieuwe bestemmingsplan waar meerdere partijen profijt van hebben.

Volgens de stakeholders kijken ook andere partijen zoals politiek, lokale ondernemers en bewoners positief naar de plannen. Vanuit de bewoners lijkt de meeste weerstand te komen vanwege overlast/ drukte, waarmee zij meer doelen op een effect van de plannen dan op inhoudelijke aspecten zoals de omvang of uitstraling van het park.

Betrokkenheid bij de ontwikkeling van de plannen is relatief groot

Stakeholders geven unaniem aan, al vanaf het begin, betrokken te zijn geraakt bij de ontwikkeling van de plannen. Driestar heeft vanaf het begin namelijk diverse informatiebijeenkomsten en participatietrajecten ingezet met belanghebbenden. Stakeholders zijn positief over deze aanpak en geven aan dat er ruimte was voor eigen inbreng. De plannen zijn daarop aangepast volgens de wensen van diverse belanghebbenden met soms tegenstrijdige belangen.

Verbeterpunten op het gebied van communicatie richting omwonenden over de gevolgen van de plannen

Stakeholders geven echter ook aan dat er nog relatief veel onwetendheid heerst onder de omwonenden van onder andere Arnhem. Op het gebied van communicatie richting deze doelgroep worden verbeterpunten genoemd, met name voorlichting over de effecten en gevolgen van de plannen zou mogelijk aan het begin voor minder weerstand hebben gezorgd.

Stakeholders geven aan dat de plannen voor Waterpark Veerse Meer Nieuw waarde toevoegen op diverse niveaus

Alle geïnterviewde stakeholders erkennen dat de plannen voor Waterpark Veerse Meer Nieuw waarde toevoegt aan het park en de omgeving, niet alleen op lokaal niveau, maar ook op provinciaal niveau. Bij economische effecten wordt veelvuldig gewezen op inkomsten voor ondernemers, werkgelegenheid en samenwerkingen. Kijkend naar de

waarde van de leefomgeving, dan benoemen stakeholders met name de positieve effecten op de natuur en de (deels) negatieve effecten op de infrastructuur. Dit laatste onderdeel is een belangrijk punt van aandacht. De huidige situatie is problematisch en zal door autonome groei verergeren, ongeacht de komst van het park. Door de komst van het waterpark is de problematiek juist hoger op de politieke agenda komen te staan, waardoor er nu met diverse partijen wordt gezocht naar oplossingen. De impact op de natuur is volgens de meeste stakeholders positief, met name doordat er een nieuw natuurgebied wordt toegevoegd en de nieuwe situatie volgens hen aantrekkelijker is qua uitstraling. De waarde voor sociale processen is een link die door stakeholders minder vaak gelegd wordt. Zij benoemen vooral de voordelen voor de lokale bewoners in de vorm van recreatiemogelijkheden op en rondom het park, maar ook dat de komst van meer bezoekers zal leiden tot meer 'reuring en sfeer'.

2. Huiseigenaren

Naast de diepte-interviews met stakeholders is een online vragenlijst uitgezet onder 42 huiseigenaren van de bestaande recreatiewoningen op het huidige waterpark. De respons bedraagt bijna 75%.

Huiseigenaren zijn positief over de ontwikkeling van Waterpark Veerse Meer Nieuw

Huiseigenaren beoordelen de plannen positief. Er worden diverse positieve aspecten genoemd en vrijwel geen negatieve aspecten. Meer dan acht op de tien huiseigenaren zijn dan ook van mening dat de komst van het vakantiepark de waarde van hun woning zal laten stijgen.

Betrokkenheid bij de ontwikkeling van de plannen is relatief hoog

Ongeveer driekwart van de huiseigenaren is (zeer) betrokken bij de ontwikkeling van de plannen en huiseigenaren zijn ook tevreden over de manier waarop zij betrokken zijn geraakt. Eén op de tien huiseigenaren geeft aan bepaalde informatie gemist te hebben, met name over de positie en inpassing van de bestaande huizen/ cottages ten opzichte van de plannen. Het gaat daarbij met name om cottage eigenaren.

Huiseigenaren geven aan dat de plannen voor Waterpark Veerse Meer Nieuw positieve effecten hebben

Vrijwel alle huiseigenaren geven aan de meerwaarde te zien voor de komst van Waterpark Veerse Meer Nieuw. Effecten op de economie, werkgelegenheid, de leefomgeving (natuur, infrastructuur) en de effecten op sociale processen (sfeer, overlast, drukte) worden vaker als positief dan negatief beoordeeld.

Regio biedt diverse mogelijkheden om een bezoek aantrekkelijker te maken

De regio kan ook een positieve bijdrage leveren aan Waterpark Veerse Meer Nieuw, ondanks dat het concept bedoeld is om bezoekers zo veel mogelijk op het park te houden. Negen op de tien huiseigenaren vinden de omgeving/ regio van het huidige vakantiepark (erg) aansprekend. Met name de ligging aan het water en de nabijheid van voorzieningen of toeristische attracties zijn volgens de huiseigenaren positieve kenmerken.

Huiseigenaren verwachten meer zelf gebruik te maken van hun woning als de plannen voor Waterpark Veerse Meer Nieuw worden doorgevoerd.

De komst van Waterpark Veerse Meer Nieuw zal mogelijk een verandering veroorzaken in het gebruik van de recreatiewoningen. Op dit moment worden acht op de tien woningen gebruikt voor zakelijke verhuur tegenover vier op de tien woningen voor recreatief gebruik. Negen op de tien huiseigenaren verwachten vaker van hun eigen woning gebruik te gaan maken, wanneer de plannen voor Waterpark Veerse Meer Nieuw worden doorgevoerd.

3. Literatuurstudie

In de literatuur is gekeken welke effecten kunnen worden toegeschreven aan toeristisch-recreatief aanbod in het algemeen. Samengevat kunnen deze effecten worden ingedeeld in drie categorieën:

1. Economische waarde (belastinginkomsten, werkgelegenheid, inkomsten toeleveranciers, vestigingsklimaat)
2. Waarde voor de leefomgeving (recreatieve/ publieke voorzieningen, infrastructuur, openbaar vervoer, natuurlijk en cultureel erfgoed, toeristische druk)
3. Waarde voor sociale processen (geluk en welzijn, plezier, contact met anderen, ruimte voor bezinning, gevoel van trots, gevoel van veiligheid)

De economische effecten van Waterpark Veerse Meer Nieuw zijn positief

Op economisch vlak werden door de stakeholders al zaken als inkomsten voor de ondernemers door extra bezoekers genoemd, net als meer werkgelegenheid en onderwijs als gevolg van de komst van het park. De link met belastinginkomsten (niet alleen toeristenbelasting) en inkomsten voor toeleveranciers werd minder snel gelegd, maar heeft volgens de literatuur wel degelijk effect. De literatuurstudie vult aan dat Waterpark Veerse Meer Nieuw ook effect kan hebben op verbetering van het vestigingsklimaat van de regio en de kwalitatieve aspecten van werkgelegenheid, zoals de doorgroeimogelijkheden en het leren van vaardigheden.

De effecten op sociale processen door de komst van Waterpark Veerse Meer Nieuw zijn positief

Stakeholders benoemden waarde voor sociale processen in de vorm van recreatieve voorzieningen die beschikbaar worden gesteld aan lokale bewoners. Dit effect valt volgens de literatuur echter onder waarde voor de leefomgeving. Waterpark Veerse Meer Nieuw biedt diverse vormen van recreatie en de literatuur toont aan dat dit in verband staat met welzijn en geluk. Aspecten die door de doelgroep niet benoemd worden zijn de bijdragen aan vermindering van stress, een gevoel van veiligheid, ruimte voor bezinning, beweging/fitheid en het (her)ontdekken van de eigen leefomgeving. Het effect op deze waarden is zowel van toepassing bij bewoners als bezoekers. De komst van het Waterpark Veerse Meer Nieuw en daarmee de komst van grote bezoekersgroepen, kan ook leiden tot een gevoel van trots onder de bewoners, wat de identiteit en profilering van de regio versterkt. Stakeholders die zich wat meer in het onderwerp hadden verdiept

noemen nog wel de diversiteit en inclusiviteit van werkgelegenheid, doordat de sector kansen biedt voor mensen met een achterstand op de arbeidsmarkt.

Effecten op de leefomgeving als gevolg van Waterpark Veers Meer Nieuw vrijwel positief

Kijkend naar de effecten op de leefomgeving dan werd er door stakeholders met name ingegaan op zaken als infrastructuur, openbaar vervoer en mobiliteit. Ook de kwaliteit van natuurlijk erfgoed en de toeristische druk is uitgebreid besproken en in mindere mate kwam ook het onderwerp ecologische footprint/ duurzaamheid aan bod. De literatuurstudie vult dit aan met het feit dat de komst van meer bezoekers effect kan hebben op zowel de kwaliteit als kwantiteit van openbare ruimtes, recreatieve voorzieningen als de kwaliteit en kwantiteit van horeca en detailhandel. Het park heeft daarnaast effect op de kwaliteit van cultureel erfgoed door de activiteiten en samenwerkingen met culturele instanties en doordat bezoekers uit de omgeving culturele erfgoedlocaties bezoeken en daardoor hierin investeren.

Literatuur biedt diverse aanvullingen op de genoemde effecten door stakeholders en huiseigenaren

De literatuur toont aan dat er meer effecten kunnen worden toegeschreven aan de komst van Waterpark Veerse Meer Nieuw dan alleen de stakeholders en huiseigenaren aangeven. Met name op het gebied van sociale processen vult de literatuur effecten toe. Vaak zijn het ook indirecte effecten die door stakeholders niet worden benoemd, die van toepassing zijn op alle drie de domeinen. De literatuur toont ook de negatieve aspecten van toerisme en recreatie, die met name effect hebben op de waarde voor de leefomgeving en indirect op de waarde van sociale processen. Het gevoel van veiligheid zal geen negatieve rol spelen en naar verwachting zal de toeristische druk juist positief effect hebben, direct door economische waarden en indirect door investeringen op diverse vlakken zoals onderhoud van natuurlijk erfgoed en verbetering van openbare en recreatieve voorzieningen.

4. Algemene conclusies

Zowel stakeholders als huiseigenaren zijn positief over de plannen

De stakeholders, met daarin een vertegenwoordiging van zowel politiek, ondernemers als instanties/ stichtingen, zijn (zeer) positief over de plannen van Waterpark Veerse Meer Nieuw. Ook de huiseigenaren zijn (zeer) positief over de plannen: geen enkele huiseigenaar heeft de plannen met 'neutraal' of negatief beoordeeld. Met name de landschappelijke inpassing met het toevoegen van water/ groen en de ruime opzet van het park worden als positieve aspecten gezien. Negatieve aspecten worden nauwelijks genoemd. Beide ondervraagde groepen zijn van mening dat het nieuwe Waterpark van toegevoegde waarde is voor de lokale en regionale omgeving. Belangrijk uitgangspunt voor de positieve houding is de huidige situatie (met een half afgebouwd park), welke niet langer wenselijk is. Ook de manier waarop het park wordt ingericht (hoog

4. Literatuurlijst

kwaliteitsniveau, openbaar toegankelijk, duurzaam gebouwd) worden als positieve aspecten genoemd. Opvallend is ook dat stakeholders niet uit eigenbelang positief naar

¹ Klijs J., & Ridderhof J., & Noordhoek M., & Heslinga J. (2021). Maatschappelijke Waarde van Toerisme en Recreatie.

² Centraal Bureau voor de Statistiek. (2019, november 25). Trendrapport toerisme, recreatie en vrije Tijd 2019.

³ Manrho J. (2021). Van Camping naar vakantiepark. Versie 19 mei ongecorrigeerde versie

⁴ Vermeulen T., & Korteweg Maris D., & Rooijackers M., & Heslinga J., & Politiek M., & Heeschap N., & Schreven L., & Wijk van K. (2020). Trendrapport toerisme, recreatie en vrije tijd 2020.

⁵ Lisa (2019). Werkgelegenheidscijfers RT-sector. Statistiek Logiesaccommodatie.

⁶ CBS (2019). Statistiek logie accommodaties.

⁷ Kraanen W., & Gosens T., & Haeften van J., & Haagen R., & Maat van de R. (2020). Toets haalbaarheid Waterpark Veerse Meer Nieuw.

⁸ Nijdam R. (2020). Het vakantiepark in Nederland

⁹ Verheijen, H. (2019) Presentatie tijdens het congres 'Het Vakantiepark van de Toekomst'.

¹⁰ Raad voor de Leefomgeving en Infrastructuur. (2019, september). Waardevol toerisme – onze leefomgeving verdient het.

¹¹ Centraal Bureau voor de Statistiek. (2020). Na recordjaar 2019 keldert toegevoegde waarde toerisme in eerste helft 2020.

¹² Centraal Bureau voor de Statistiek. (2019) Toeristische bestedingen 87,5 miljard euro in 2018.

¹³ HZ Kenniscentrum Kusttoerisme. (2020). Toerisme in de provincie Zeeland - Omvang en economisch belang (impact) in 2018.

¹⁴ Recreatieschap Drenthe (2018). De economische betekenis van toerisme en recreatie in Drenthe.

¹⁵ Gemeente Middelburg, Verordening toeristenbelasting 2020.

- ¹⁶ Reiswerk. (Z.D.). Reiswerk - De reiswereld.
- ¹⁷ Kennis voor Krimp (2020). Vitaal platteland? Investeer in toerisme! Interview met Jouke van Dijk.
- ¹⁸ ILO & UNWTO. (2009). ILO/UNWTO Statement on Tourism and Employment.
- ¹⁹ Bijl, J., Adriaanse S. & Korteweg Maris D. (2019). Een verkenning van de impact van toerisme op voorzieningen in Zeeland.
- ²⁰ Goossen, M., Kuhlman, T., & Breman, B. (2012). Quick scan krimp en recreatie.
- ²¹ Bunghez, C. L. (2016). The Importance of Tourism to a Destination's Economy.
- ²² Verwest, F., & van Dam, F. (2013i). Van bestrijden naar begeleiden: demografische krimp in Nederland.
- ²³ Locatus (z.j.) Vloeroppervlakte dagelijkse en niet-dagelijkse detailhandel, horeca en cultuur, ontspanning en recreatie
- ²⁴ Kovács, E., Kiss, K. Pinke-Sziva Y., Michalkó, G. (2019). A critical literature review on the interrelation between well-being and tourism in the case of seniors. Gursoy, D., & Nunkoo, R. The Routledge Handbook of Tourism Impacts : Theoretical and Applied Perspectives.
- ²⁵ Jeffres, L., and Dobos, J. (1993). Perceptions of leisure opportunities and the quality of life in a metropoli-tan area.
- ²⁶ Kononov, E. Murphy, L., Moscardo G. (2019). An exploration of links between levels of tourism development and impacts on the social facet of resident's quality of life in:
- ²⁷ Boonstra, H., Hermens, N. (2011). De maatschappelijke waarde van sport, een literatuurreview naar de inverdieneffecten van sport.
- ²⁸ Coalter, F. (2011). Value of Sport monitor: Social capacity and social cohesion.
- ²⁹ CBS, Geregistreeerde misdrijven, Wijken en Buurten 2018.
- ³⁰ 69 Fredline, E., en Faulkner, B. (2000). Host community reactions: A cluster analysis. Annals of Tourism Research.
- ³¹ HZ Kenniscentrum Kusttoerisme. (2020). Toerisme en Zeeland. Een verkenning van de invloed van toerisme op de Zeeuwse samenleving.
- ³² Andereck, K., Valentine, K., Vogt, C., & Knopf, R. (2007). A cross-cultural analysis of tourism and quality of life perceptions.

- ³³ Sharma, B., Dyer, P., Carter, J., & Gursoy, D. (2008). Exploring residents' perceptions of the social impacts of tourism on the Sunshine Coast, Australia.
- ³⁴ Williams, J., & Lawson, R. (2001). Community issues and resident opinions of tourism.
- ³⁵ Akova, O. (2006). Yerel Halkın Turizmin Etkilerini Algılamalarına ve Tutumlarına Yönelik Bir Araştırma. Geciteerd in Gursoy, D., & Nunkoo, R. (2019). The Routledge Handbook of Tourism Impacts: Theoretical and Applied Perspectives (pp.221).
- ³⁶ Liu J.C., Var T. (1986). Resident attitudes toward tourism impacts in Hawaii.
- ³⁷ Gemeente Goes, Middelburg, Noord-Beveland, Veere, provincie Zeeland, Rijkswaterstaat Zee en Delta en waterschap Scheldestromen (2020). Gebiedsvisie Veerse Meer 2020-2030.
- ³⁸ Sallis, J.F., Cervero R.B., Ascher, W., Henderson K.A., Kraft, M.K. & Kerr, J. (2006). An ecological approach to creating active living communities.
- ³⁹ Kim, K., Uysal, M., & Sirgy, M. J. (2013). How does tourism in a community impact the quality of life of community residents?
- ⁴⁰ 84 ABTA. (2020). Tourism for Good, a roadmap for rebuilding travel and tourism.
- ⁴¹ Omroep Zeeland (2018, 10 augustus). Villapark de Paardekreek gaat circulair bouwen.
- ⁴² NOS (2020). CO2-uitstoot door coronavirus met 8,8 procent gedaald, klimaateffect beperkt.
- ⁴³ Rolvink Couzy F., (2020). Klimaatverandering krijgt meer urgentie door corona.
- ⁴⁴ Andereck, K. L., Valentine K. M, Knopf, R.C. & Vogt C.A. (2005). Residents' perceptions of community tourism impacts, Annals of Tourism Research.
- ⁴⁵ Rocca, La R.A. (2015). Tourism and Mobility. Best Practices and Conditions to Improve Urban Livability.
- ⁴⁶ Nunkoo, R. Ramkissoon, H. (2011). Resident satisfaction with community attributes and support for tourism.
- ⁴⁷ Andereck K. L. & Nyaupane, G.P. (2011). Exploring the nature of tourism and quality of life perceptions amongst residents. Journal of Travel Research.
- ⁴⁸ McGehee, N.G. & Andereck, K.L. (2004). Factors predicting rural residents' support of tourism.
- ⁴⁹ Styliadis, D. (2016). The role of place image dimensions in residents' support for tourism

development.

⁵⁰ Yu, C., Cole, S.T. & Cancellor, C. (2016). Assessing quality of life in the context of tourism development.

⁵¹ Carmona M., Gabrieli, T., Hickman, R., Laopoulou, T. & Livingstone N. (2018). Street appeal the value of street improvements.

⁵² CBRE and Gehl Architects. (2017). Placemaking, value and the public realm.

Colofon

Markteffect B.V.

Schimmelt 46
5611ZX Eindhoven
040 239 22 90
[Https://markteffect.nl](https://markteffect.nl)

Disclaimer ©

Dit rapport is gemaakt door Markteffect B.V., Dit rapport is incompleet zonder te refereren aan, en zal alleen in samenloop worden gezien met, de mondelinge toelichting verzorgd door Markteffect B.V. Dit rapport is eigendom van Markteffect B.V. en mag niet worden onthuld aan derden of gebruikt voor elk ander doel zonder vooraf schriftelijke toestemming van Markteffect B.V. of de opdrachtgever(s).

De informatie in dit rapport geeft de visie weer van Markteffect B.V. op basis van door middel van onderzoek gevonden feiten. Tijdens dit onderzoek heeft Markteffect B.V. vertrouwd op de accuratesse en volledigheid van beschikbare informatie van publieke en private bronnen gebruikt voor dit marktonderzoek. Markteffect B.V. en haar werknemers wijzen elke verantwoordelijkheid af over het gebruik van deze rapportage.